БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 101 (6536)
МАЙН 23
СУББОТО
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Партийна группануудые тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ

Нютагай партийна организацинууд тон харюусалгатай олон янзын зорилгонуудые шиидхэнэ. Тэдэнэр ниитэ зоной дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулна, парти, правительствын политикые ажалшадта хододоо тайлбарилан ойлгуулна.

Политическэ хүдэлмэриие ажалын асуудалнуудтай зүбөөр зохилдуулан ябуулдаг, олониитэтэй холбоо барисаагаа үдэр бүхэндэ бэхижүүлдэг, ажалшадай эдэбхи хэшээлые бүхы хэмжээгээр дэмжэдэг партийна организацинууд лэ ажахын болон культурна байгуулалтада амжалта туйладаг байна.

Партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие улам һайжаруулха талаар партийна группанууд гаа ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тэдэнэй гол зорилгонь юуб гэхэдэ, «партийнабэшэ хүнүүдэй дунда партиин нүлөөе бүхы аргаар шангадхаха ба партиин политика бэелүүлхэ, партийна ба гүрэнэй журам бэхижүүлхэ, хойрог ябадалтай тэмсэхэ, партийна ба советскэ директивэнүүдэй үйсэдхэлые шалгаха ябадал болоно» гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Устав дотор хэлэгдэнэ.

Партийна группанууд партийна эхин организацинуудай үдэр бүриин хүтэлбэри доро бүхы ажал ябуулгаяа эрхилхэ зуураа, коллективэйнгээ үмэнэ партийна ба советскэ органуудай табиһан ажахын-политическэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө тэмсэхэ, үйлэдбэриин даалгабаринуудые өөрынгөө бригада гү, али фермэдэ, цех гү, али участогта дүүргүүлхын түлөө оролдоно.

Иволгын аймагай олохон колхозуудай тарянажалай бригадануудта, малажалай хэдэн фермэнүүдтэ, мүн эндэхи МТС-үүдэй зарим тракторна бригадануудта партийна ба партийно-комсомольско группанууд эмхидхэгдэнхэй. Саянтын МТС-эй № 3 тракторна бригадын дэргэдэхи партийно-комсомольско группые абажа үзэе. Энэ бригада «Улаан Оронго» колхозой поли дээрэ мүнөө хүдэлмэрилнэ. Тус партийно-комсомольско группа (партгруппоргнь нүхэр Раднаев) механизаторнуудайнгаа политическэ ба ажалай эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ, хүсэ ехэтэй трактор, машинануудаа үйсэд дүүрэнээр ашаглаха хэрэгтэ ехэсо анхаралаа хандуулна. Партгруппорг нүхэр Раднаев, коммунист-агитатор нүхэр Дымбрылов гэгшэд бригадынгаа гэшүүдэй дунда хододоо хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, уласхоорондын ба орон дотороо болоко байгаа событинуудтай саг үргэлжэ танилсуулна. Энэ партийно-комсомольско группа трактористнууд болон сеяльщигүүдэйнгээ дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхын, тэдэнэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элилүүлэн зайсуулхын түлөө бүхы шалалаараа оролдоно. Эдэ бүгэдын ашаар тус тракторна бригада ороохото культуранудые тариха түсэбөө болзорһоонь урид сүм дүүргээд, мүнөө пар хахалжа байна.

Мүн тэрэшэлэн малшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайжаруулхын тулада партиин Сэлэнгын айком колхозуудай малажалай ехэ ехэ фермэнүүдтэ 12 партийна, 4 партийно-комсомольско группануудые эмхидхэһэн байна. Жэшээнь, Загустайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн партийно-комсомольско группа малайнгаа ашаг үгэлгые дам саашадань дээшэлүүлхын түлөө малшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шалаа.

Харюусалгата участок дээрээ партийна ба партийно-комсомольско группанууд айхабтар ехэ хүдэлмэри хэхэ уялгатай.

Партийна группа хадаа коммунист бүхэндөө үйлэдбэриин түрүү үүргэ дүүргүүлхэ, коллективэйнгээ дунда социалистическэ мүрысөөе бодотоор эмхидхэхэ, бүхы шэнэ, түрүү юумые саг соонь дэмжэхэ зорилготой. Гэхэтэй хамта, тэрэ хадаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ бүхы хэмжээгээр дэлгэрүүлхэ, ажал хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые элирүүлэн усадхаха зэргэтэй.

Илангаяа томодхогдоһон колхозуудай тарянажалай томо томо бригадануудта, малажалай ехэ ехэ фермэнүүдтэ эмхидхэгдэһэн партийна группанууд политическэ ба эмхидхэлэй горьтойхон хүдэлмэри ябуулна, парти доторой хүдэлмэриие улам һайжаруулха хэрэгтэнь партийна эхин организацинуудта нилээд туһална гэжэ дүй дүршэл харуулна. Теэд зарим партийна комитедүүд, олохон парторганизацинууд партийна ба партийно-комсомольско группануудые ёһотойгоор хүтэлбэрилдэггүй, тэдэнэй үүргые ба удхашанарые тоодоггүй, партгруппоргнуудта зохихо туһаламжа үзүүлдэггүй байха юм.

Яруунын аймагай олохон колхозуудай малажал ба тарянажалай бригадануудта үнгэрэгшэ жэлдэ 10 гаран партийна группанууд эмхидхэгдэһэн байгаа. Теэд тэдээнэй хүдэлмэридэ партиин айкомой, зарим партийна эхин организацинуудай ёһотой анхарал хандуулдаггүй, партгруппоргнуудта тодорхой һайн туһаламжа үзүүлдэггүй байһан дээрэһээ хэдэн партийна группануудынь тарашаһан байха юм. Мүнөө бии байгаашье партийна группануудынь тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, Ульдиргын сомоной «Коммунизм» гэжэ томодхогдоһон колхозой һүнэй-товарна № 1 фермын дэргэдэхи партийна группа (партгруппоргнь нүхэр Галсандоржиева) малшадайнгаа дунда ниитэ-политическэ ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй, малайнгаа ашаг үгэлгые ехэ болгохын, тоо толгойень олошоруулхын түлөө социалистическэ мүрысөө огто эмхидхэнэгүй.

Мүн тус аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой Хандира гэжэ газарта байдаг һүнэй-товарна фермэдэхи партийна группа ямаршье шалтагаангүйгөөр, зүгдөө тараагдашаһан байха юм. Баһа энэ колхозой тарянажалай бригадын дэргэдэхи партийна группа тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, полевой хүдэлмэридэ хабаадалсажа ябаһан колхознигуудайнгаа ба механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулнагүй, социалистическэ мүрысөө ёһотойгоор эмхидхэнэгүй. Партгруппоргоор томилогдоһон коммунист Гыпыл Дымбрылов даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандана.

КПСС-эй айкомууд болон парторганизацинууд партийна группануудые тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ, тэдэнэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые дары усадхаха, эрхим һайн дүй дүршэлыень согсолон дэлгэрүүлхэ уялгатай. Энэ талаар аймагай газетэнүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой байгаа. Гэбэшье, олонхи аймагуудай газетэнүүд партийна ба партийно-комсомольско группанууд тухайда үнинэй оройдоо бэшэнэгүй.

Колхозуудай тарянажалай бригаданудта ба малажалай фермэнүүдтэ, МТС-үүдэй тракторна бригаданудта эмхидхэгдэһэн партийна группануудые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ гээшэ партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие саашадань һайжаруулгын шухала нүхэсэл мүн.

Профессор А. С. Барков К. Д. Ушинскиин медаляар шагнагдаба

Дунда ба дээдэ һургуулинуудта географиин учебнигүүдые ба һуралсалай туһалбаринуудые бии болгоһонойнь түлөө, мүн дунда һургуулинуудай географиин багшанарые бэлэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө РСФСР-эй гэгээрэлэй министерство болбол РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин бодото гэшүүн, географическа наукануудай доктор, профессор Александр Сергеевич Барковые К. Д. Ушинскиин медаляар шагнаба.

Профессор А. С. Барков ехэ эрдэмтэ — географ мүн. 50 гаран жэл соо научна ба педагогическа хүдэлмэри ябуулна. Һургуулинуудта ба вузуудта зорюулан тэрэнэй зохёоһон географиин учебнигүүд ба элдэб янзын методическа туһалбаринууд ехэ мэдээжэ болонхой.

(ТАСС).

Республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

*

Жэлэй даалгабари—хахад жэл соо

Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой паровозомеханическа нэгэдэхи цехгэ арбан долоодохи жэлээ фрезеровщигоор ажаллажа байнаб. Энэ үе соо нилээд дүй дүршэлтэй болооб.

Мүнөө республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ коллективэйнгээ бүхы гэшүүдтэй хамта стахановска вахтада жагсаад. ойн баярые эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө бүхы хүсөө гарган тэмсэнэб. Үдэрэйнгөө нормые 200 процентһээ доошо бэшэ эрхим шанартайгаар дүүргэхэһээ гадна, нэгэ хүниие өөрынгөө мэргэжэлдэ һургахаб гэжэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээб.

Майн 30 хүрэтэр нэгэ жэлэй даалгабари дүүргэхэ бүхы аргатай болоод, хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхын түлөө үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байнаб.

Ц. Хаборков, ПВЗ-гэй паровозо-механическа цехын фрезеровщик.

**

Түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ

«Труд» гэжэ инвалидуудай артелиин коллектив республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ ороходоо табан һарынгаа үйлэдбэриин программые майн 20-до дүүргэхэ, инвалидуудые ажалда абаха даалгабаряа дүүргэхэ гэһэн байгаа. Мүнөө энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Коллективэй бүхы гэшүүдэй үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаһанай эсэстэ тус артель табан һарынгаа түсэбые болзорһоонь арбан үдэрөөр урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур ехэ хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилөө. Табан һарынгаа түсэбые болзорһоонь нэгэ һараар урид дүүргэһэн переплётно цехын коллектив социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ.

Ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ сабхиин цехын мастернууд Галяутдинов, Буту, Павлов, бэлэдхэлшэ Флерко, переплётно цехын мастернууд Антонова, Спирин, Колесников болон бусад шалгаржа ябана. Малгай оёдог цехын мастер Честных, оёдолой цехын мастернууд Ерженина, Жертанханова, Черниговская, Трофимова, Попова болон бусад үдэрэйнгөө нормые 200 гаран процент дүүргэхэ зуураа, гансал эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилнэ.

Тус артелиин коллектив май һарын үлдэгшэ үдэрнүүдтэ үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, түсэбһөө гадуур 150 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха гэжэ уялга абаба.

Н. Николаева, «Труд» артелиин парторг.

Мүрысэгшэдэй тоо улам олошорно

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай цехүүд болон бригадануудта республикын 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн үдэр бүри үргэдэжэ байна. Үүсэлэлгын, техническэ фабрикатын, гэдэһэнэй, өөхэнэй цехүүдэй коллективүүд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тус цехүүд мүнөө табан һарынгаа даалгабариие дүүргүүтэй байна.

Модон амһарта хэдэг цех хахад жэлэйнгээ даалгабариие дүүргээд, мүнөө долоодохи һарын программаар ажаллажа ороо. Хэдэн бригаданууд, хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд хахад ба бүхэли жэлэйнгээ даалгабаринуудые дүүргэнхэй.

Механическа цехын токарь Дегтярев май һараһаа эхилжэ 1954 оной даалгабаряар ажаллана. Электрогагнуургшан Качан, түмэршэ дархан Политаев, электрообмотчигууд Вольхин, Ананин, слесарь Беляев гэгшэд жэлэйнгээ нормые дүүргээд, ойн баярые угтажа байна.

Г. Артемов.

Түмэршэ дарханай үүсхэлтэ ажал

Черепицэ хушалтатай үндэр сагаан мастерскойнууд уужам ехэ хашаа соо тобойлдон харагдана. Тэдэнэй будкын үүдээр хашаа соонь ороод, хайшаашье харахадамнай оньһото машинанууд жэрысэ һубарюулан табяатай байна. Хашаагай баруун урда буланда байһан хоёр тээшээ нээмэл үүдэтэй ута сагаан гэр руу ороходомнай, электрын хүсөөр үлеэгдэжэ, түмэр халаадаг хяһа улаабхин, «МП—50» маркын электробалтын шанга шангаар түмэр дабтахань газар доһолгожо байба. Энэ хадаа Яруунын аймагай Сосновско ЛМС-эй механизированна кузница мүн. Тэрэ ошо бутаран байһан хяһын галай хажууда гартаа ута үлирбэ бариһан дүшэ туһай наһанай хүдэр улаан хүн орожо ерэһэн хүнүүдые обёорхошье забдагүй хүдэлмэрилнэ. Шад улаан түмэр хяһаһаа гаргажа балтаар сохиходонь гэр соогуур шэрээдэһэн зүг бүри сасарна.

— Манай эрхим түмэршэ дархан Дарижап Цыбиков гээшэ, танилсагты, — гээд, ЛМС-эй директорые политическэ талаарнь орлогшо нүхэр Балданов бидэниие танилсуулһанайнгаа удаа саашань үргэлжэлүүлнэ. — Манай дархан намар-үбэлэй сезонно хүдэлмэриин үедэ машина, зэмсэгүүдые эрхим шанартайгаар заһабарилдаг хүн юм. Тиихэдэ хуряалгын үедэ поли дээрэ гаражa, мүн лэ эбдэрһэн машина, зэмсэгүүдэй заһабари хэдэг, бэшэшье хүдэлмэринүүдые дүүргэлсэдэг байна.

Нүхэр Цыбиков 15 жэлдэ түмэр дархалха зуураа, эрхим дархан гэжэ олоной дунда нэрэтэй суутай болоо. Тэрэ хадаа эдэ жэлнүүд соо өөрынгөө мэргэжэлээр дүй дүршэл ехэтэй болонхой. Тракторнуудай, комбайнуудай ба тракторна косилкануудай элдэб олон жэжэ частьнуудай хуушаржа элэхэдэнь, тэрэниие шэнээр шудхажа һэльбэдэг. Түрүүн «ДТ—54» гэжэ маркын тракторай моторой поршень шудхажа туршаһан байна. Иимэ частьнууд хомор байдаг. Харин нүхэр Дарижап Цыбикович эдэ частьнуудые ЛМС дээрэ тон простойгоор шабар хэб хээд алюминяар шудхадаг болоо.

Мүнөө үдэрэйнгөө нормые тэрэ хододоо 170—200 процент дүүргэнэ. Эрхим дархан, сомоной Соведэй депутат нүхэр Цыбиков республикын 30 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод оролдосотой һайнаар ажаллажа байна.

П. Содбоев.

Манай түрэл нютагуудта

Холын аймагай центр

Нэлэнхы үргэн Маарактын Булган талаһаа эхилээд, дошхон урасхаалта Витим голһоо холо саана хүрэтэр хоёр зуу гаран километр соо Яруунын аймагай дэбисхэр үргэлжэ, һунан хабтайдаг.

«Шэнэһэнэй оёоройхид» гэжэ урдань нэрлэгдэдэг байһан, «буруугай бэлшээриһээ гараагүй», бурханда мүргэхэһөө бэшые үзөөгүй ажалша малша, ангууша, загаһаша бурядууд шэрүүн хэсүү байгаалида һүгэдэн, нютагай хомхой баяшуулда мүлжэгдэн, харанхы мунхаг ажаһуудаг байгаа.

Яруунын залгаа гурбан ехэ нуурнууд... Урдахи нуурайнь эрье хүбөө дээрэ эртэ урда сагта хэдэн нарһад ургажа байһан юм ха. Тэрэ нарһадай хажууда загаһашад байрлажа эхилээд, саашаа Нарһата, (ородоороо Сосново-Озерск) гэжэ нэрэтэй, муухан хараханууд хэдэн гэрнүүдтэй загаһашадай бишыхан тосхон бии болоо һэн.

1927 ондо Яруунын аймагай бии болгогдоод, Хориин аймагһаа таһархадань анхандаа загаһашадай һуудаг тосхон байһан Нарһата холын аймагай центр болгогдон республикын Конституци соо мүнхэлэгдэһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ тосхон танигдашагүйгөөр хүгжэһэн ба түхэл шарайгаа хубилһан байна. Советскэ засагай жэлнүүдтэ, парти ба правительствын саг үргэлжын халуун анхаралай ашаар холын аймагай центр—Сосново-Озерск тосхоной соёл культурын талаар тон ехээр хүгжэһыень бодото жэшээнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ тон ехэ һонирхолтой. Илангаяа һүүлэй табанжэл соо ехэ хубилалтанууд болоһон байна.

«А» үзэг эрдэмэй эхин гэжэ арад зоной хэлэдэг сэсэн мэргэн үгые һанан, аймагай центрын хүгжэлтэтэй танилсахадаа һургуулиһаань эхилэебди. Эндэхи Куйбышевай нэрэмжэтэ дунда һургуулида 1948 ондо 400 гаран һурагшад байгаа һаа, мүнөө 800 шахуу болоо. Тиихэдэ арбадахи класста 8 хүн һуралсаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ тус дунда һургуулиие 45 һурагшад дүүргэжэ гараха юм. Һүүлшын табанжэл соо тус һургуулиие 100 шахуу хүн дүүргээ. Мүнөө тэдэнэр Москва, Томск, Новосибирск, Иркутск, Улан-Удэ ба бусад городуудай дээдэ һургуулинуудта һуралсана. Мүнөө энэ һургуулида 36 багшанар хүдэлмэрилнэ. Тус һургуули һүүлшын табанжэл соо 70 хүнэй байха һурагшадай интернадтай ба уужам һаруул, уран гоёор шэмэгдэһэн пионернүүдэй байшантай болоо. Пионернүүдэй байшанда элдэб кружогууд эмхидхэгдэнхэй, духовой оркестр наададаг, үдэшэндөө һурагшадай вечернүүд хүхюун сэнгэлгээр үнгэргэгдэдэг байна.

Тосхоной сад соо «Радуга» кинотеатрын хоёр дабхар байшан. Энэ хадаа дайнай хойтохи табанжэл соо баригдаһан, аймагай центрын ажалшадай сүлөөтэй сагаа хүхюутэйгээр үнгэргэдэг культурын гуламтануудай нэгэн болонхой. Тэндэ ажалшадта кинокартинанууд харуулагдажа, лекци болон элидхэлнүүд үнгэргэгдэжэ байдаг. Мүнөө аймагай центрын ажалшад садаа шэнээр хоройлхо, ногооруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Һүүлшын табанжэл соо шэнэ аптекэ, коммунальна бани, радиоузелай байшан, хүүгэдэй ясли болон бусад барилганууд бүтээгдээ. Шэнэ библиотекэ баригдаа. Тус библиотекын номой тоо хоёр дахин, уншагшадай тоо гурба дахин һүүлшын жэлнүүдтэ олошорһон байна. Мүн байрын 100 шахуу гэрнүүд баригдаа юм. Тиихэдэ стадион нээгдэжэ, тэндэ спортивна мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Аймагай центртэ эдеэ хоолой 3 магазин ба 2 ларёк бии юм.

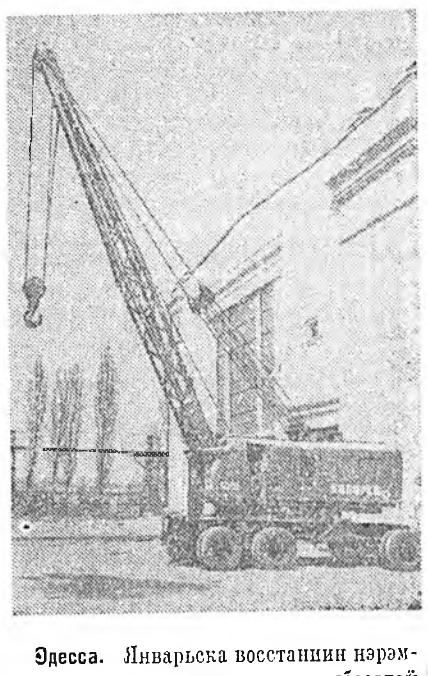
Томодхогдоһон Маленковой нэрэмжэтэ колхозой электростанциһаа аймагай центр Ильичын лампочкануудаар гэрэлтүүлэгдэнэ. Мүн аймагай больницын дэргэдэ рентген-кабинет нээгдээ.

Мүнөө аймагай Культурын байшангай, инкубаторна станциин ба бусад барилганууд хэгдэжэ байна. Аймагай центртэй зэргэлээд хүсэтэ машинануудаар олон лугомелиоративна станци байгуулагданхай.

Аймагай центртэхи предприятинууд ажал хүдэлмэреэ улам һайжаруулна, продукциингаа өөрын үные химдаруулна. Загаһа бариха түсэбөө жэл бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг Яруунын загаһанай завод республика доторoo суурхадаг. Эндэ ажал хэрэгээрээ алдаршаһан түрүү загаһашад олон. Загаһа барилгын бригада (бригадирынь комсомолец Василий Орлов) мүнөө 1955 оной түсэбөөр хүдэлмэрилнэ. Тус бригадынхид республикынгаа алдарта 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, Эхэ орондоо 900 гаран центнер загаһа тушаагаад байна.

Яруунын аймагай центр—Сосново-Озерск тосхон советскэ Бурят-Монголой 30 жэл соо соёл культурын талаар хүгжэн һалбаржа, танигдашагүйгөөр хубилаа. Урдань загаһашадай бишыхан тосхон байһан ба мүнөө байһан хоёрыень хараад үзэхэдэ ямар һонин бэ!

Цокто Номтоев, Цырен Дандаров.

Эдесса. Январьска восстаниин нэрэмжэтэ завод пневматическа ябасатай Дизель-электрическэ шэнэ кран бүтээн гаргаа. Тэрэ хадаа ашаа тээхэ ба ашаа буулгаха монтажна хүдэлмэри хэхэ байна. Кранай стрела 25 метр хүрэтэр ута болохо, 5—6 дабхар гэр дээрэ ашаа үргэн гаргажа шадаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 25 тонноын дизель-электрокран.

ТАСС-эй фотохронико.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Бүхы бригаданууд түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ

НИЖНИЙ ТАГИЛ, майн 21. (ТАСС). Ново-Тагильска заводой металлургнууд хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэнэ. Хоёр декадын даалгабариие 10 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн мартеновскэ нэгэдэхи цехын коллектив һайн дүнгүүдые туйлаба. Участогуудай жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэй ба түргөөр булад хайлуулха методүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ амжалта туйлагдаа. Май һарада 10 хайлуулга бүхэнэй 7-ниинь болзорһоо урид дүүргэгдэнэ. Түсэбһөө гадуур булад хайлуулаагүй нэгэшье бригада мүнөө цех соо байхагүй.

Эртын овощьнуудые промышленна центрнүүдтэ эльгээнэ

КИЕВ, майн 21. (ТАСС). Украинын городууд шадарай колхозууд, совхозууд, үйлдбариин ажахынууд эртын овощьнуудые хуряажа эхилээ. Олон арбаад тонно ногоон лук, ехэ редис, салат, свёкло, ревень Киевэй олониитын эдеэ хоолой предприятинуудта ба худалдаа наймаанай организацинуудта «Совки» совхозһоо эльгээгдэбэ.

Харьков, Сталино, Ворошиловград ба республикын промышленна бусад центрнүүдэй город шадарай ажахынууд эртын овощьнуудые тушаажа эхилээ.

Сэсэгүүдэй фабрика

КРАСНОДАР, майн 21. (ТАСС). Краснодарһаа ба Адлерһээ ашаа тээһэн самолёдууд Москва, Ростов-на-Дону городууд, Дальна Восток руу үдэр бүри мордоно. Хойто-Кавказска сэсэгүүдэй комбинадай ба «Урда зүгэй культуранууд» гэжэ Адлерскэ совхозой продукци тусхай хайрсагууд дотор хэгдэнэ.

Эдэ ажахынууд сэсэгүүдые ехээр тарижа, ороной промышленна центрнүүдтэ эльгээдэг юм. Һүүлэй 10 үдэрэй турша дотор Кубаньһаа Советскэ Союзай олон газарнуудта 4 миллион гаран сэсэгүүд эльгээгдээ.

Залуу врачуудые хубаарилна

1953 ондо һуража гараһан залуу врачуудые хубаарилга дүүрээ. Энэ жэлдэ медицинскэ дээдэ һургуулинууд хадаа 6 жэлэй шэнэ программаар һуралсаһан студентнүүд-медигүүдые түрүүшынхеэ бэлэдхэн гаргаба. 6 жэл һуралсахадаа тэдэнэр теоретическэ ехэ бэлэдхэлтэй болохоһоо гадна, шэлэжэ олоһон мэргэжэлээрээ практическа дадалгатай болоо.

Залуу мэргэжэлтэдэй олонхинь ороной промышленна центрнүүдтэ, металлургическа ба нүүрһэнэй районуудта, барилганууудта эльгээгдэхэнь.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хабарай тарилгын үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри иигэжэ ябуулнабди

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар шэнэ табанжэлэй түсэб хүдөө ажалшадай үмэнэ угаа ехэ ба тон харюусалгатай зорилгонуудые табяа. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ талаар хүдөөгэй партийна эхин организацинууд горьтойхон үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Энээниие хараадаа абалсан, манай колхозой партийна организаци хабарай тарилгын үедэ бүхы ниитэ-политическэ хүдэлмэреэ олон зоной ажаллажа байһан газарта, полевой стануудта ба тракторна вагончигуудта ябуулна.

Хабарай полевой хүдэлмэриин эхилхын урда тээ манай колхозой партийна организациин бюро ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түсэб зохёожо, агитколлективэйнгээ составые дахин хаража үзөөд, агитаторнуудаар бэлэдхэл һайнтай коммунистнууд ба комсомолецуудые нэмэжэ табиһан байна.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэрие һайнаар хүтэлбэрилхын, агитаторнуудта хаһа саг соонь зохистой туһаламжа үзүүлхын тулада бюрогойнгоо гэшүүдтэ агитационно хүдэлмэриин тус тус участогые даалгажа үгэһэн байгаабди. Агитаторнуудай хүсөөр полевой станууд, тракторна вагончигууд һайнаар түхеэрэгдэжэ, портрет, плакат, лозунгнуудаар шэмэглэгдэнхэй. Тракторна ба таряанажалай бригаданууд үдэр бүри шэнэ газетэнүүдые абажа байдаг.

Полевой хүдэлмэри дээрэ ажаллажа ябаһан колхознигуудта, механизаторнуудта агитаторнууд газетын һонинуудые уншажа үгэдэг, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дуршэлые дэлгэрүүлдэг байха юм. Илангаяа агитаторнууд нүхэд Б. Норбоева, П. Бадариев, П. Синицын, В. Сизых болон бусад ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Тэдэнэр таряанажалай ба тракторна бригадануудта саг үргэлжэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, «дайшалхы хуудаһа», «молни» гаргадаг юм.

Таряанажалай нэгэдэхи ба хоёрдохи бригадануудта «дайшалхы хуудаһануудай» 3—4 номернуудта түрүүшүүлэй дүй дуршэл һайнаар харуулагдаһан, зарим хүнүүдэй хүдэлмэридэхи дутагдалнууд хурсаар шүүмжэлэгдэһэн байна. «Дайшалхы хуудаһануудта» толилогдоһон дүй дуршэл тухай материалнууд үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг. Жэшээнь, «Индивидуальна ба групповой мүрысөө эмхидхэхэ» гэһэн статья бригадын үйлэдбэриин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тиин колхознигууд социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, тус тус бүридөө тодорхой уялгануудые абаһан байна. Гурбадахи бригадын гэшүүд дүрбэдэхи бригадын гэшүүдые социалистическэ мүрысөөндэ уриһан байгаа. Договор баталһанайнгаа һүүлээр бригадын гэшүүд шуумгай бэрхээр ажаллажа, хабарай тарилгые хаһа саг соонь, һайн шанартайгаар үнгэргөө.

«Коммунист-тракторист Абидуев шэнгеэр ажаллая» гэһэн статья таряанажалай хоёрдохи бригадын «дайшалхы хуудаһанда» толилогдоһон байгаа. СТЗ трактораар 10 хоног соо 136 гектар газар Ширип Абидуевай элдүүрилжэ, 65 ажалта үдэр олоһон тухай тэрээн дотор бэшэгдээ һэн.

Тракторна бригадын механизаторнууд ба колхознигууд нүхэр Абидуевай туйлаһан амжалтые халуунаар хүлеэжэ, тэрэнэй жэшээгээр хүдэлмэрилжэ ороһон байна. Нүхэр Абидуев бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ, үдэрэйнгөө даалгабарие **150—160 процент дүүргэдэг** болоо. Уданшьегүй социалистическэ мүрысөөндэ тэрэ илажа гараа.

Механизаторнуудай болон колхознигуудай хүдэлмэридэхи дутуу дунданануудые элирүүлэн зайсуулха ябадалда «дайшалхы хуудаһанууд» мүн лэ туһална. Тракторист Цыдып Чутумов газараа гүйхэнөөр хахалһан байгаа. Тэрэнэй голодһо гаргаһан тухайда «дайшалхы хуудаһанда» статьягай толилогдоһоной һүүлээр колхознигуудай суглаан дээрэ тэрэ материал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. «Саашадаа иимэ алдуу гаргахагүйб» гэжэ тракторист Чутумов суглаан дээрэ үгэеэ үгөө. Тиин нүхэр Чутумов хүдэлмэриингөө дутуу дунданануудые усадхаһан байна.

Таряанажалай бригада бүхэндэ показателиин досканууд бии. Тэрээн дээрэ механизатор, колхозник бүхэнэй үдэр соо хэһэн ажал хүдэлмэриин үрэ дүн бэшэгдэжэ байдаг. Тиимэһээ колхознигууд мүнөөдэр ямараар хүдэлмэрилһэнөө мэдэжэ абаад, үглөөдэр ямараар хүдэлмэрилхэ байһанаа бодомжолдог.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин һайнаар табигдаһанай эсэстэ таряанажалай № 2 ба № 3 бригаданууд орооһото культурануудай эртын тарилгые болзорһоонь хэдэн үдэр урид дүүргэѳ.

Партийна организаци хадаа бригаданууд хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые 10 хоног бүридэ гаргажа байдаг. Мүрысөөндэ илагшадта колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг үгтэдэг юм. Мүнөө дамжуулгын энэ Улаан тугые коммунист Цоктоевой хүтэлбэрилдэг таряанажалай № 2 бригада абанхай. Социалистическэ мүрысөөнэй дүн тухай бюллетеньнүүд бригада, ферմэ бүхэндэ эльгээгдэдэг. Тэдэнэй үндэһөөр агитаторнууд үйлэдбэриин зүблөөнүүдые татажа, дутуу дунданануудаа усадхаха тухай хөөрэлдэдэг.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ туйлаһан амжалтануудаараа бидэнэр һанаагаа амарнагүйбди. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин элдэб формо ба методүүдые үргэнөөр хэрэглэн колхознигуудай ушар ёһо мэдэхэ ябадалые бүри дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожо байнабди.

Б. Санжиев, Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Бурят-Монголдо Советскэ засаг тогтоохын түлөө тэмсэлшэдэй нэгэн — А. Т. Назимов.

Механизаторнуудай библиотекэдэ

Сэлэнгын МТС-эй библиотекэдэ хүнүүд хододоо байдаг. Тэрэ библиотекэ хүдэлмэришэд-механизаторнуудай ба албахаагшадай сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэдэг ёһотой гуламта болонхой. Эндэ уншагшад Р. Кузьмина, трактористка С. Елизова, слесарь А. Супунова ба наһажаал С. Чагдуров гэгшэд эдэбхитэй уншагшадай тоодо оролсоно.

Уншагшадай бүхы эрилтэнүүдтэ библиотекые даагша Ф. Петрова анхаралтайгаар хандадаг, хамтын уншалга эмхидхэдэг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, уранһайханай номуудые уншахыень дурадхадаг байна.

Нүхэр Петрова бүхы уншагшадай дунда хүндэтэй болоо. Энэ библиотекэ республикын 30 жэлэй ойдо зорюулан республикын уранзохёолшодой номуудай выставкэ эмхидхэбэ.

Л. Алексеев.

Агитбригадын хүдэлмэри

Кударын аймагай Культурын байшангай дэргэдэ һаяхан бии болгогдоһон агитационно-уранһайханай бригада һүүлэй үедэ Ждановай, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Заря», «Баян-Булаг» болон бусад колхозуудаар ябажа, зүжэг наада харуулба. Программадань советскэ композиторнуудай дуунууд, танцанууд, уранһайханай уншалганууд ороно. Концертын урда тээ энэ бригадые хүтэлбэрилэгшэ, аймгүйсэдкомой культурно-гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Тетерин республикын 30 жэлэй ой тухай элидхэл хэнэ.

Тус бригада агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэнь хүдөөгэй агитаторнуудта ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Бригадын табиһан зүжэг наада колхознигууд ехэ һонирхолтойгоор хараад, саашадаа саг үргэлжэ ерэжэ байхыень хүсэнэ.

Г. Эрдынеев.

Бурят-Монголдо советскэ засаг тогтоохын түлөө тэмсэлшэд

Арадай үнэн хүбүүн

Александр Тимофеевич Назимов — Бурят-Монголдо Соведүүдэй мандахын түлөө тэмсэгшэдэй нэгэн мүн. Сагаангвардеецүүд болон интервентнүүдые һүнөөжэ, Бурят-Монголдо Соведүүдые тогтоолготой тэрэнэй нэрэ нигта холбоотой юм. Александр Тимофеевич 1887 ондо Троицкосавска уездын (мүнөө Кударын аймаг) Шаргол станицада түрэһэн байгаа.

Бага наһанһаа хойшо ядарал, хохидол үзэжэ, нютагайнгаа баяшуудта батрагаар хүдэлмэрилһэн бэлэй. Тиигэжэ ябахадаа кулагууд ба ноёдые үзэн ядадаг һэн. Теэд мүлжэгшэдтэй амжалтатайгаар тэмсэхын тула эрдэм мэргэжэл ба дүй дуршэл хэрэгтэй гэжэ Александр Тимофеевич ойлгоһон байха юм.

Тэрэ хадаа Шарголско дүрбэн классай һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр нютагтаа багшалжа эхилһэн байгаа. Тиихэ зуураа, нүхэр Назимов хаанта засагта эсэргүү революционно ажал-ябуулагшын замда ороо һэн.

— Минии эгээн түрүүн революционно үзэл бодолтой болохо ябадалдамни манай багша байһан Александр Николаевич Ивантишин ба намтай хамта һураһан Цыремпил Ранжуров хоёр ехэхэн нүлөө үзүүлһэн байна, — гэжэ нүхэр Назимов хөөрэнэ.

1905 ондо Россида түрүүшын буржуазно-демократическа революциин боложо байха үедэ, хаанта засагай зэрлиг аашанууд тухай, тэрэниие арадай засагаар һэлгэхэ тухай Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые нүхэр Назимов нютагайнгаа айл зондо нюусаар тараадаг байгаа. Баяд, ноёд Александр Тимофеевичые үзэн ядадаг һэн.

Дэлхэйн нэгэдэхи империалистическэ дайнай боложо байха үедэ нүхэр Назимов Кавказска фронт дээрэ алба хэхэ зуураа, хаанта Росси экономическа талааараа эгээл гээгдэнги, сэрэгүүдыншье хүсэ шадал багатай гэжэ бүри һайнаар ойлгоһон байха юм.

Нүхэр Назимов Россида февральска буржуазно-демократическа революциин боложо байха үедэ, айхабтар ехэ революционно-пропагандистска хүдэлмэри солдадуудай дунда ябуулдаг байгаа. Революционно үзэл бодолтой солдадууд Александр Тимофеевичые Забайкальска ажалшадай II съездэ делегат болгон Чита город эльгээгээ һэн. Эндэ нүхэр Назимов үгэ хэлэхэ зуураа, хаанта засагые арадай засагаар һэлгэхэ тушаа хэлээ һэн.

Съездын дүүрэһэнэй һүүлээр нүхэр Назимов армиһаа табигдажа, Зэдын аймагай Сагаан-Усан тосхондо багшаар хүдэлмэрилһэн байха юм. Уданшьегүй Агууехэ Октябрьска социалистическэ революци болобо. Александр Тимофеевич Сагаан-Усан тосхондо улаангвардейскэ отряд эмхидхэжэ, сагаангвардеецүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэһэн байгаа.

Нүхэр Назимов Троицкосавска город ерэбэ. Тэрэ үедэ Троицкосавск городто эсернүүд «Олониитын аюулгүйн комитет» гэдэгые эмхидхэжэ, нютагай засаг захиргаанай уялгые городской дума дүүргэжэ байһан юм.

Энэ буржуазна органдо эсэргүү тэмсэлые хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай Троицкосавска Совет ябуулжа, арад ниитын һанал бодолые бэе тээшээ татажа абаха гэһэн ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байгаа. Большевистскэ партиин үнэн сэхэ хүбүүн Александр Тимофеевич Назимов Троицкосавскын большевистскэ организаци эмхидхэлсэһэн, хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Соведэй гэшүүн болоһон байна.

Нютагай баяшуул тэрэ үедэ Маймаашанда байһан Хитадай сэрэгэй дэмжэлгэтэйгээр засаг түрые булян абахадань, тэндэхи улаан партизанууд нүхэр Ранжуровай хүтэлбэри доро тэмсэл хэжэ олониитые бэе тээшээ татаһан байха юм. Тэдэ партизануудай тоодо нүхэр Назимов бии һэн. Революциин хүсэн улам ургаба. Тэрээнһээ айһан контрреволюционернүүд городойнгоо дүмые хаяад, Маймаашаа худар тэрьедэжэ ошоо һэн. Тэндэхи Совет засаг түрые гартаа абаһан юм. «Ажалай засаг» гэжэ газетын корреспондент өөрынгөө мэдээсэл дотор иигэжэ бэшээ һэн: «Городской дума тараагдаа. Соведэй дэргэдэ городской ажахын таһаг бии болгогдоо. Мүн земство үгы болгогдожо, засаг захиргаание Совет гартаа абаба».

Сүхэ гол шадар хоргодоһон семеновецуудтай тэмсэжэ байһан партизан Прокопий Прокопьевич Смолиной отрядта нүхэр Назимов ябалсажа, контрреволюционернүүдые Бурят-Монголой газар дээрэһээ намналсаһан байгаа.

... 1920 он болобо. Манай бурят-монгол арадай түрэл нютаг сагаангвардеецүүдһээ сүлөөлэгдэбэ.

Национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй илан мандаһанай ашаар Бурят-Монголой ажалшад хаанта засагай дарлалтаһаа хэтэ мүнхэдөө сүлөөлэгдэбэ. 1923 оной майн 30-да Бүхэроссийска Центральна Гүйсэдхэхэ комитет Бурят-Монголой Автономно Республика байгуулха гэһэн тогтоол гаргаһан байгаа. Тэрэ гэһээр 30 жэл үнгэрхэнь. **Байгалай үмэнэ Советскэ байгуулалтын илахын түлөө тэмсэлдэ арадай хүсэнүүдые нэгэдүүлгэдэ нүхэр Назимов ехэхэн үүргэ дүүргэһэн байна. Иимэ партизануудые бурят-монголой ажалшад ургуулан хүмүүжүүлһэн байгаа. Тэдэнэй алдар соло хэтэ мүнхэдөө бурят-монгол арадай зүрхэндэ оршожо байхал. Ленин — Сталинай агууехэ парти сүлөөтэ байдалай һалбаран хүгжэлтын замые бурят арадта заажа үгөө.**

Бурят-Монголой ажалшад советскэ арадуудай бүлэ соо нэгэн хамта байжа, манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Б. Ширеторов.

САБШАЛАН ДЭЭРЭ ЖЭН БАЛАЙ

Прибайкальска аймагай колх... зууд жэл бүри үбһэ гэжээлэр ... тажа, мал үсхэбэрилхэ түсэб... дүүргэдэггүй байна. Энэ аймаг... ниитын малда хүрэхэ хэмжээ... үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ дүүрэн а... боломжо бии юм. Сабшалангай у... гаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ж... бүри муугаар ябуулагдадаг, сабш... лан огто уһалагдадаггүй бай... Энэ шалтагаанһаа боложо сабш... ланһаа тон багахан ургаса абта...

Аймагай колхозууд 2500 гект... уһалууриин газартай юм. Теэд ... зар уһалха, үтэгжүүлхэ, тэрэн... бог буртагһаань сэбэрлэхэ хүдэл... ринүүд тон муугаар ябуулагда... Орджоникидзын нэрэмжэтэ кол... нэгэшье гектар сабшалан уһал... гүй, эндэ тэжээл бэлэдхэлэй бри... да эмхидхэгдээгүй байһаар. ... колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Изо... мов сабшалан дээрэ 2 хүнние ... бяад, бүхы хүдэлмэреэ хизаарл... Сабшалан үтэгжүүлхэ хүдэлм... эндэ хэгдэнэгүй. Мүн Хрущевой ... рэмжэтэ колхоз иимэрхүү бай... тай. Энэ колхозой сабшалан ... гүүр Романовка, Денисовка, Лов... во гэжэ горхонууд урдадаг. Т... сабшалан уһалха хүдэлмэри ... огто хэгдэнэгүй. Аймагай бусад... колхозуудта сабшалан һайжаруу... хүдэлмэри мүн лэ муугаар ябуул... дана. Теэд колхозуудай хүтэлбэ... лэгшэд, Итанцын МТС-эй дирек... нүхэр Кузменко зохихо хэмжээ а... нагүй.

Аймгүйсэдком ба КПСС-эй ... ком колхозуудта тэжээлэй б... бэхи база байгуулха тухай хэ... шиидхэбэринүүдые гаргаһан ... тэдэнээ бэелүүлхын тулада эмх... хэлэй хүдэлмэри ябуулдаггүй б... на.

Г. Ильин.

Эршэтэ ажал

Кударын аймагай Молотовой ... рэмжэтэ томодхоһон колхо... тэжээл бэлэдхэлэй бригада гур... дахи жэлээ хүдэлмэрилжэ бай... Тус бригадын гэшүүд үбһэ ног... ной, мүн тэжээлэй культурануу... баян ургаса ургуулха талаар ... хүгасаа соо бага зэргэ дүршэл... болоо. Министрнүүдэй Соведэй ... КПСС-эй обкомой бюрогой тогт... зүбшэн хэлсээд, энэ бригадын ... шүүд өөһэдынгөө участогай га... риһөө 20 центнер үбһэ хуряаха у... га абаа.

Колхозник Нимаевай толгойл... энэ бригада мүнөө сабшалан дээ... горьтой хүдэлмэри хэжэ бай... 3300 тэргэ наг шэбхэ гаргаад, ... гектар газарта үтэг хэһэн бай... Сабшалан уһалха хүдэлмэрие ... дуршэлтэй луговод С. Беляков ... тэлбэрилнэ. Мүнөө 170 гектар ... зар уһалагдаа. Зунай сагта сабш... лангаа 2—3 дахин уһалхын тула... энэ бригадынхид мүнөө сабшала... гаа сэбэрлэжэ, уһалууриин систе... заһабарилжа байна. Бригадын ... шүүд Гуро Аюшеев, Данзан О... ров, Пурбожап Гармаева болон ... сад жэшээтэ һайнаар ажалла... Мүн тус бригадынхид 20 гектар ... зарта корнеплодуудые, сило... культурануудые ба хартаабха ... риха юм. Мүнөө энэ хүдэлмэ... ябуулжа байна.

Г. Очиров.

СОВЕТСКЭ БУРЯТ-МОНГОЛОЙ КУЛЬТУРЫН БА ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГЫН ХҮГЖЭЛТЭ

*

А. МОДОГОЕВ, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо

**

Бурят-монгол арад революциин урда тээ үргэлжэдөө үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Өөрын бэшэгшье гэжэ байгаагүй. Баядай, ноёдой, ламанарай, чиновнигуудай үхибүүд лэ һургуулида һураха аргатай байһан юм. Агын округой территориие оруулалсан, Забайкальедахи бурят һурагшадай тоо 1915 ондо оройдоо мянгаад үлүүтэй хүн байгаа. Эхин шатын һургуулинуудта гансал ород хэлэн дээрэ заадаг байба.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революци ажалшадай гэгээрэл болбосоролой хүгжэхэ үргэн ехэ арга боломжо нээжэ үгөө. Советскэ засагай үедэ Бурят-Монголнай олон һургуулинуудтай болоо. Мүнөө республика дотор 458 эхин, 160 долоон жэлэй, 63 дунда һургуулинууд хүдэлмэрилнэ. Тэндэ 100 мянга гаран хүн һурадаг. Революциин урда тээхитэй жэшэбэл, һурагшадай тоо 150 дахин шахуу ургаа. Тэрээнһээ гадна, республикын городууд болон тосхонуудта хүдэлмэришэн ба хүдөө залуушуулай хэдэн арбаад һургуули байгуулагдаад, олон мянган залуу хүдэлмэришэд, колхознигууд, албахаагшад һуража байна. Улан-Удэдэхи бэе хүсэгшэдэй заочно дунда һургуулида хэдэн зуугаад хүн һурана.

Арадай гэгээрэлдэ зорюулагдаһан һомололгонуудай ургалта хадаа Бурят-Монгол дотор һургуулиин хэрэгэй хүсэтэйгөөр хүгжэжэ байһанай эли тодо жэшээ, бурят-монгол арадай культурын хүгжэлгэ тухайда парти, правительствын зүгһөө эсэгэ ёһоной анхарал оролдолго гаргадагай гэршэ мүн болоно. 1924 он дотор арадай гэгээрэлдэ 666 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байгаа һаань, тиимэ зорилгоор 1953 он соо Гэгээрэлэй министерствын һургуулинуудта зорюулагдан 104 миллион 908 мянган түхэриг — 1924 онойхиһоо 157 дахин ехэ мүнгэн һомологдоо.

Багшанарай кадрнуудые бэлэдхэхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Республикын тогтоһон түрүүшын жэлнүүдтэ эндэхи һургуулинуудта мини 554 багшанар хүдэлмэрилдэг байһан аад, харин мүнөө һуралсалай 1952—1953 ондо 5 мянга шахуу багшанар һургадаг болонхой. Тэдэнэй дунда РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшанар 15, БМАССР-эй һургуулиин габьяата багшанар 49, Советскэ Союзай орденуудаар ба медальнуудаар шагнагдаһан 536 багшанар бии. РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшанар нүхэд И. А. Панчукова, Е. А. Мадасова, И. Г. Дадуев, Е. Б. Каландарашвили, БМАССР-эй һургуулиин габьяата багшанар нүхэд Е. Н. Абросимова, В. Н. Комогорцева, А. П. Чайванов, К. А. Олзоев, С. В. Говорина болон бусад олон һургагшад хүн зоной дунда тон хүндэтэй болоһон байна.

Манай багшанар өөһэдынгөө уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг. Залуу үетэниие шанга шамбай, согтой солбон байхаар, советскэ патриотизмын үзэл бодолтойгоор, Ленин — Сталинай партида хизааргүй үнэн байхаар хүмүүжүүлдэг юм.

Революциин урда тээхи Бурят-Монголдо нэгэшье дээдэ һургуули байгаагүй. Мүнөө республика соохи гурбан вуз, арба гаран тусхай дунда һургуулинуудта 4 мянга үлүүтэй студентнэр һуража байдаг. Тэрээнһээ гадна, партиин ЦК-гэй тогтоолой ёһоор Улан-Удэдэ хоёр жэлэй областной партийна һургуули нээгдээд, теоретическэ һургаал һайнтай партийна, советскэ ба комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэнэ.

1932 ондо 5 кафедраһаа бүридүүлэн байгуулагдаһан, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ педагогическа институт мүнөө 14 кафедратай болонхой. Эндэ 75 доцентнүүд, ахалагша һургагшад ба ассистентнүүд хүдэлмэрилнэ. Институдай кабинедүүд тон шэнэ түхеэрэлгээр хангагданхай. Тус институт 20 жэлэй турша соо дээдэ эрдэмтэй 1615 багшанарые һургажа үгөө. Мүн тэндэ мүнөө 2 мянга шахуу хүн һурадаг байна.

Ветеринарна, зоотехническэ ба агрономическа факультедүүдтэй зооветеринарна институт республика доторoo хоёрдохи томохон дээдэ һургуули болоно.

Республикын хэдэн зуун хүбүүд, басагад Москва, Ленинград, Иркутскдахи ба Советскэ Союзай бусад городуудтахи вузнууд болон техникумүүдтэ һурана. Олохон залуушуул оронной центральна городуудай дээдэ һургуулинуудтахи аспирантурануудта һурадаг юм. Оронной ондоо областьнуудай вузнуудые, техникумүүдые дүүргэһэн мэргэжэлтэй хүнүүд хэдэн зуугаадаараа жэл бүри манда ерэдэг. Тэдэнэр республикын арадай ажахын ба культурын һалбаринуудта шадамар бэрхээр ажаллажа байнад.

Республикын научна эмхи зургаануудта наукануудай 73 кандидадууд хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр научно-шэнжэлгын талаар, илангаяа бурят-монгол арадай түүхын ба культурын шухала асуудалнуудаар ниилээд ехэ хүдэлмэри хэнэ.

БМАССР-эй тогтоогдохо үеэр аймагуудтамнай Культурын 9 байшан, 11 библиотекэ ба уншалгын 43 байшан эмхидхэгдээд байһан юм. Дайнай урда тээхи 1940 ондо республикын аймагууд дотор Культурын 17 байшан, хүдөөгэй 9 клуб, уншалгын 180 байшан, аймагай 15, хүдөөгэй 13 библиотекэнүүд хүдэлмэрилдэг байгаа. Мүнөө республикын городууд ба тосхонуудаар ниитын 347 библиотекэ, Культурын 30 байшан, клубай хабаатай 607 эмхи зургаанууд, хизаараа шэнжэлхэ 2 музей бии.

Республика соохи аймагуудай ба городской лекторскэ 25 группануудта, хүдөөгэй лекторскэ 137 нэгэдэлнүүдтэ штатнабэшэ 1860 лекторнууд хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр хүн зоной дунда культурно-гэгээрэлэй ба ниитэ-политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулдаг.

Республика доторнай радио ба кино мүн лэ ехээр дэлгэрэн хүгжэжэ байна. Мүнөө республика соохи 190 радиоузелнууд олон мянган утаһа шэжэмээр дамжуулха ябадал хангана. Колхозуудай 70 шахуу процентнь радиотой болгогдоо. Хойто-Байгалай, Ахын, Хэжэнгын, Сэлэнгын ба Бичурын аймагууд үргэлжэ дээрээ радиотой болонхой. Мүнөө республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд, албахаагшад Улан-Удын радиостанциин дамжуулһые ород ба бурят-монгол хэлэн дээрэ ходо шагнахаһаа гадна, мүн түрэл Москвагай хэлэхые үдэр бүри дуулаха аргатай байна.

1923 ондо дуугардаггүй хоёрхон киноустановко республика дотор байһан аад, харин мүнөө 201 (бултадаа дуугардаг) киноустановко, тэрэ тоодо 114 нүүдэл кино бии болоо.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголдохи отделени 1948 оной декабрь соо эмхидхэгдэн байгуулагдажа, республикын культурна ажабайдалда ехэхэн события болоо һэн. Тус отделени 20 аймагуудай, 2 городской отделениинүүдтэй, 817 үнэнтэ гэшүүдтэй, 282 гэшүүд-мүрысэгшэдтэй болонхой. Научна хүдэлмэрилэгшэд, партийна ба советскэ хүдэлмэрилэгшэд, арадай ажахын элдэб һалбаринуудта ажалладаг мэргэжэлтэд обществын гэшүүд болоһон байха юм.

Обществын гэшүүд Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын политикые тайлбарилан ойлгуулдаг, түрүү советскэ культурын, наукын ба техникын туйлалтануудые, естественно-научна эрдэм нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлдэг байна.

Хэблэл ба литературын сэхээр хүгжэһэн ябадал—культурна фронт дээрэ Бурят-Монголой ажалшад бэелүүлһэн шухала туйлалтануудай нэгэн мүн.

Революциин урда тээхи Бур... Монголдо хэблэл ба издательст... нууд гэжэ оройдоо байгаагүй ... Октябрьска революциин илан м... даһанһаа хойшо хэблэлэй хэ... хүгжэжэ эхилһэн байгаа. 1923 он... Бурят-Монголой гүрэнэй издате... ство хэблэмэл арбахан листэ... 11,5 мянган экземпляр тиражтай... ондоо ном хэблэн гаргаһан бай... Мүнөө үедэ Бурмонгизай жэл ... хэблэн гаргаһан номуудынь ха... миллион шахуу экземпляр тира... тай, хэблэмэл 900 лист боло... Тиимэһээ, 1923 онойхитой жэш... бэл, Бурмонгизай хэблэн гарга... продукцинь хэблэмэл листын... тоогоор 1953 ондо 90 дахин, ти... жаараа — 40 дахин нэмээ.

Мүнөө Бурят-Монголдомнай р... публиканска гурбан газетэ: «Бур... Монгольская правда», «Бурят-Мо... голой үнэн», «Бурят-Монголой ко... сомолец» хэблэгдэн гарана. Г... сал эдэ газетэнүүдэй жэл соо ... ниитэ тиражнь 16 миллион ... мянган экземпляр болоно. Тэрээ... һээ гадна, республикын бүхы айм... гууд ба городуудта, промышлен... предприятинууд болон транспо... дээрэ газетэнүүд гаргагдадаг бай... юм. Аймагуудай ба городуудай г... зетэнүүдэй жэл соохи ниитэ ... ражнь 2,5 миллион үлүүтэй экзем... ляр болоно. «Агитаторай блокно... жэл соо 143 мянган экземпляр т... ражтайгаар хоёр хэлэн дээрэ х... лэгдэдэг.

Республика дотор марксизм... ленинизмын классигуудай зохёо... нууд олон тиражтайгаар бурят... монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэ... байна. Энэ хүдэлмэриин али туй...

Багшанарые бэлэдхэлгын гуламта

…ржи Банзаровай нэрэмжэтэ …т-Монголой гүрэнэй педагоги…а институт 1932 ондо нээгдэһэн. Тэрэ хадаа Иркутска педаго…ска институдай Бурят-Монго… отделениин һуури дээрэ бай…гдаһан байгаа.

…0-гаад шахуу студентнүүдтэй …ан багахан институт парти, …ительствын анхарал оролдол… ашаар мүнөө томо институдуу… нэгэн болоо. Институдай очно …ленидэнь мүнөө 800-гаад ша… студентнүүд, заочно отделени… 1224 хүн һуралсана. Хэрбээ … ондо тус институтда 5 кафед… байгаа һаа, мүнөө эндэ 14 ка…ранууд тоологдоно. Эдэ кафед…уудтань 75 научно-педагогическа …лмэрилэгшэд ажаллана. 1932 … институдай кафедрануудта …мтэнэй нэрэзэргэтэй нэгэшье …эжэлтын үгы байгаа һаа, мү… эрдэмтын нэрэзэргэтэй 36 хү… ажаллана. Эдэ мэргэжэлтэдэй …маниинь институдай байгуу…аһанһаа хойшо ажаллана. Эдэ…эй тоодо доцентнүүд В. Т. Вет…, М. Г. Бакутин, В. А. Абрамов, А. Абашеев болон бусад орол…

…анай институт багшанарай …рнуудые бэлэдхэлгын ёһотой …мта болонхой. Энэ юун дээрэ… харагданаб гэхэдэ, багшанарай …хи хубинь, тэрэшэлэн һургуу…уудай болон арадай гэгээрэлэй …ануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэ…эгшэдэйнь диилэнхинь манай ин…ут дүүргэжэ гараһан байха юм.

…нститут бүхы дээрээ элдэб мэр…элэй 1615 багшанарые бэлэдхэ… гаргаа.

…нститут дүүргэгшэдэй олонхинь …эжэл түгэс багшанар болонхой. …энэрэй тоодо БМАССР-эй га…ата багша, партиин XIX съез… делегат Е. Н. Абросимова, …н-Удын педучилищиин багша, …АССР-эй Верховно Соведэй де…ат Е. Н. Пискунова болон бу… бии.

…ухаршэбэрэй дунда һургуу… математикын багша Е. Б. Ве…льникова, Орлигой дунда һур…лиин түүхын багша М. Жамья…, Кяхтын педучилищиин түүхын …ша М. Д. Жарикова, Нижне…арска дунда һургуулиин …ематикын багша А. А. …ченко, Кабанскын дунда һур…лиин ород хэлэ ба литературын …ша Г. А. Соболева, Ториин …а һургуулиин физикын багша …унов, Тарбагатайн дунда һур…лиин физикын багша Яржомб …н бусад институт дүүргэһэ…гээ һүүлээр муу бэшээр ажал…ад.

…еспубликын дунда һургуулинуу… директорнүүд болон аймагай …дай гэгээрэлэй таһагуудые дааг…ар диилэнхидээ манай инсти…ые дүүргэгшэд юм. Эдэнэрэй …до Улан-Удэ городой № 65 дун… һургуулиин директор, БМАССР-… габьяата багша А. М. Ковалев…, Улан-Удэ городой № 6 һур…лиин директор, БМАССР-эй …ьяата багша М. К. Коновалов, …гажанай дунда һургуулиин ди…тор, БМАССР-эй габьяата баг… П. А. Онхотов, Хориин …да һургуулиин директор Похосоев, Улан-Удэ городой № 3 һургуулиин директор Е. П. Бурдуковская, Хэжэнгын аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Борголов, Хориин аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Дондокова болон бусад бии.

Институт дүүргэжэ гарагшадай олониинь хүтэлбэрилхы партийна, советскэ, комсомольско болон профсоюзна хүдэлмэринүүдтэ ажаллана. Тэдэнэрэй тоодо БМАССР-эй Гэгээрэлэй министр, педагогическа наукануудай кандидат Н. В. Баранников, тэрээнэй орлогшонор нүхэд С. А. Тыхеева, Г. И. Чебаков, КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Гершман болон Калаганский, КПСС-эй городской райкомой секретарь нүхэр Маслов, Мухаршэбэрэй аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Шадаров, ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь нүхэр Заиграев, багшанарай Союзай Бурят-Монголой обкомой түрүүлэгшэ нүхэр Вересова, Бурят-Монголой номой хэблэлэй главна редактор нүхэр Норбоев, багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институдай директор нүхэр Никоров, арадай гэгээрэлэй городской таһагые даагша нүхэр Алимов болон бусад олон хүнүүд бии.

Институт дүүргэгшэдэй 16-ниинь центральна вузуудтахи аспирантурануудые эрхимээр дүүргэжэ, наукануудай кандидат гэһэн нэрэзэргэтэй болоо. Аспирантура дүүргэгшэдэй диилэнхинь институдтаа хүдэлмэрилхөөр ерээ. Тэдэнэрэй тоодо түүхын наукануудай кандидат, институдай марксизм-ленинизмын кафедрые даагша П. П. Тышкилов, филологическа наукануудай кандидат А. Н. Тантятова, физико-математическа наукануудай кандидат Б. С. Содномов гэгшэд болоно.

Мүнөө Бурят-Монголой культурые шэнжэлхэ научно-шэнжэлэлгын институтда ажаллажа байһан Ц. Б. Цыдендамбаев филологическа наукануудай кандидадай нэрэзэргэ олохын тула диссертаци амжалтатайгаар баряа.

Институт дүүргэһэн нүхэд Омбоев, Абросимов, Доржиев, Воробьев, Дугар-Нимаев, Обожин, Очиров гэгшэд аспирантурада амжалтатайгаар һуража байна.

Эндэ һуража гарагшадай 11-ниинь институдай кафедрануудта ассистентнэрээр ба багшанараар ажаллана. Тэдэнэрэй тоодо Т. Е. Карпова, А. В. Савинов, С. А. Теплов болон бусад бии.

Партиин XIX съездын шиидхэбэриин ёһоор институдай студентнүүдэй тоо саашадаа бүри олошоруулагдахаар хараалагдана. 1953—1954 онуудай һуралсалай жэлдэ очноор һурадаг студентнүүдэй тоо 900 шахуу хүн болотороо олошорхо байна. Энээнтэй хамта мүн институдай багшанарайшье тоо нилээд нэмээгдэхэ юм. Жэшээнь, ерэхэ һуралсалай жэлдэ тэдэнэрэй тоо 82 болотороо олошорхо байна.

Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдые, языкознаниин ба политическэ экономикын асуудалнууд тушаа гениальна зохёолнууд соогоо үгэһэн И. В. Сталинай заабаринуудые бэелүүлхэ зорилгоор институдай бүхы научно-педагогическа хүдэлмэрилэгшэд эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һууринуудай ба түүхын кафедранууд БМАССР-эй түүхын асуудалнууд тушаа научна проблемэнүүдые шиидхэхэ талаар хүдэлмэрилжэ байна. Эдэ проблемэнүүдые шиидхэлгэдэ доцентнүүд Тюшев, Хомхолов, Егунов, түүхын наукануудай кандидадууд Тышкилов, Асалханов, ассистент М. Н. Бадмаева болон бусад хабаадалсана.

Бурят-Монгол хэлэнэй кафедра (доцентнүүд Амоголонов, Абашеев) Бурят-Монголой языкознаниин асуудалнуудые шэнжэлжэ байна. Филологическа наукануудай кандидадууд Хамаганов болон Тантятова, доцент Уланов гэгшэд бурят-монгол литературоведениин асуудалнуудые шудална. Биологическа наукануудай кафедрын доцентнүүд Святогор болон Бакутин БМАССР-эй байгаалиин баялигуудые шэнжэлжэ байна.

Педагогикын кафедрын доцентнүүд Панчуков, Андреев, ахалагша багша Данчинов арадай гэгээрэлэй түүхын, мүн багшанарай болон һургуулинуудай дүй дүршэлые согсолхо асуудалнуудые шэнжэлнэ. Бурят һургуулинуудта үзэхэ ород хэлэнэй учебнигые хэблэхэ хэрэгтэ доцент Унхонов ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Физико-математическа наукануудай кандидадууд Щербаков ба Содномов, доцент Иванов гэгшэд диссертаци амжалтатайгаар бариһанайнгаа һүүлээр научно-шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Щербаков болон Содномовой диссертационно хүдэлмэринүүд математическа наукада нилээд оруулалта болоһон байна.

Доцентнүүд Щербаков, Ардонова, Хаглеев гэгшэдэй, мүн наукануудай кандидадууд Содномов болон Золтоевой научна хүдэлмэринүүд центральна научна журналнуудта хэблэгдэһэн юм.

Доцентнүүд Чагин, Тюшев, Егунов, Панчуков болон бусадай хүдэлмэринүүд республиканска хэблэлдэ толилогдоно.

Институдай байгуулагдаһан сагһаа хойшо тэрээнэй материальна базань нилээд ехэ болоо. Мүнөө институтда һайнаар тухеэрэгдэһэн лабораторинууд бии. Библиотекэдэнь научна, һуралсалай, уранһайханай болон политическэ 100 гаран мянган экземпляр ном бии.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Бурят-Монголой гүрэнэй педагогическа институдай багшанар болон студентнэрэй коллектив парти, правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгодо харюу болгон республикын һургуулинуудта мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ гэһэн зорилгоёо бэелүүлхын ба мүн республикынгаа 30 жэлэй ойе шэнэ амжалтануудаар угтахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна.

А. Булгадаев, — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Бурят-Монголой гүрэнэй педагогическа институдай директор, физико-математическа наукануудай кандидат.

Улан-Удын № 2 һургуулиин 5-дахи класста экзамен боложо байна.
З. Веснинагай фото.

Һургуулинуудта экзамен боложо байна

Бурядай дунда һургуулида

Үдэ голой урда эрьедэ Улан-Удэ городой үргэлжэлэл болохо Понгороднэ район оршодог. Энэ районой Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсын баруун таладахи гурбан дабхар байшан соо бурядай дунда һургуули байдаг юм. Республикын аймагуудһаа ерэһэн олон тосто хүбүүд, басагад тус һургуулида һурана. Эдэнэр түлөөһэгүйгөөр һурахаһаа гадна, мүн түлөөһэгүйгөөр һайнаар тухеэрэгдэһэн хамтын байрада байдаг, столоводо эдеэлдэг юм.

Майн 20-до республикын бусад һургуулинуудтал энэ һургуулида экзамен эхилээ. Һургуулиин багшанарай коллектив, мүн бүхы һурагшад экзаменаа бэлэдхэлтэйгээр угтаһан байна. Экзаменда һайнаар бэлэдхэхын тула эдэнэр ехэ хүдэлмэри хээ. Жэл соо үзэһэн юумэеэ һурагшадай дабтахын тулада тэдэнэртэ тусхай комнатонууд тухеэрэгдэһэн ба саг үргэлжэ консультаци хэгдэһэн байна. Тус һургуулиин 8-дахи «Б» классай һурагша Василий Батоцыренов экзамендаа ямараар бэлэдхэһэн тухайгаа нигэжэ хөөрэнэ:

— Манай классай һурагшад һургуулиин бүхы һурагшадтал экзамендаа оролдосотойгоор бэлэдхээ. Жэл соо үзэһэн материалаа дахин дабтахын тула бидэнэр саг үргэлжэ консультацида ябаһан ба мүн гэртээшье номоо үзэһэн байнабди. Экзамендаа бэлэдхэхэдэмнай бидэнэртэ багшанарнай илангаяа ехэ туһаламжа үзүүлээ. Бидэнэртэ хүсэд ойлгогдоогүй асуудалнуудта багшанарнай ямаршье сагта харюу үгэдэг байна. Экзаменда бэлэдхэлгын ба экзаменай үедэ манай эдихэ юумэмнай нилээд һайжаруулагдаа.

Экзамен барилгын түрүүшын үдэр —майн 20-до тус һургуулиин 5-дахи классай һурагшад арифметикээр, 9-дэхи «В» классайхид геометреэр (устно), 10-дахи «А», «Б» классайхид литератураар (сочинени) экзамен бариһан байна. Мүн энэ үдэр 11-дэхи классайхид бурят хэлээр (устно) экзамен баряа.

Геометреэр экзамен бариһан 9 «В» классай 26 һурагшадай 3-ниинь «5», 11-ниинь «4», 11-ниинь «3», 1-ниинь «2» гэһэн сэгнэлтэ абаһан байна.

Экзамен бариһан бусад классуудай һурагшад мүн лэ муу бэшэ сэгнэлтэнүүдые абаа.

Экзаменай түрүүшын үдэрэй дүн хадаа тус һургуулиин багшанарай коллективэй, мүн һурагшадай экзамендаа һайнаар бэлдэһые гэршэлнэ.

И. Бальдиров.

Аймагуудһаа мэдээсэлнүүд

ХОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Хориин дунда һургуулиин 10-дахи классай 17 һурагшад болбосоролой аттестат абахын тула экзаменуудые барижа эхилээ. Түрүүшын үдэр һурагшад ород хэлээр зохёол бэшэбэ. Тэрэнэй эсэстэ 17 хүнһөө 2-ынь «5» гэһэн, 5-ниинь «4» гэһэн, 10-ниинь «3» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаба. Энэ экзаменай дүнгүүд һурагшадай һайн бэлэдхэлтэйгээр байһые гэршэлбэ.

Мүн тус һургуулиин 9-дэхи классай һурагшад дарвинизмын үндэһэ һууринуудаар экзамен бариба. 23 һурагшадай 14 хүн «5» гэһэн, 9 хүн «4» гэһэн сэгнэлтэ абаа.

ТОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Ториин дунда һургуулиин 10-дахи класс ород бурят хоёр группа болгожо хубаагданхай юм. Ород группадань 11 хүн, бурят группадань 8 хүн оролсоно. Түрүүшын экзамен дээрэ тэдэнэр ород хэлээр зохёол бэшэбэд. Бүхы 19 һурагшадһаа 8 хүн «4» гэһэн сэгнэлтэ, 11 хүн «3» гэһэн сэгнэлтэ абаба. Һурагша Д. Колодин «Маяковскиин поэзидэ агууехэ вождь Ленинэй образ» гэһэн, һурагша Е. Павлова «А. Фадеевэй «Залуу Гварди» гэһэн роман доторхи басагадай образууд» гэһэн зохёол һайнаар бэшэһэн байха юм.

Сагаан уулын зүүн хаяада

Нарин гэжэ горхоной баруун эрьедэ Ториин аймагай Молотэвой нэрэмжэтэ колхозой центр оршоно.

Хойноһоо урагшаа гурба модо газарта нэмжыһэн, колхозой үйлсын хоёр талаар сомоной Совет, колхозой правлени, радиоузел, электростанци, долоон жэлэй һургуули, сельмаг, сельскэ библиотекэ ба клуб, медицинскэ ба сепараторна пунктнууд болон колхознигуудай олон тоото гэрнүүд аятай зохидоор жэрыжэ харагдана. Эдэ гэрнүүдые харахада шэнэ табигдаһан гэрнүүд мэтэ, хушалта һайтай, сонхонуудынь элдэб тоһон шэрээр уран гоёор шэрдэгдэнхэй. Сонхонуудтань элдэб сэсэгтэй гоё шторонууд үлгэгдэнхэй. Гэрнүүд доторнь ялагар ялагар самоварнууд, никелированно оронууд харагдана, радио дуугарна, электрын лампочканууд яларна. Үдэшэндөө үйлсээрнь ябахада үдэр мэтэ һаруул Ильичын лампочканууд яларна.

Колхозой правленидэ ороходо, баруулжаа орохо үүдэн дээрэ колхозой түрүүлэгшын кабинет, хойшоо орохо үүдэн дээрэ партийна эхин организациин секретариин кабинет гэжэ бэшээтэй. Тиихэдэ зүүлжээ ороходо колхозой бухгалтери болоно.

— Үнгэрэгшэ жэлэй ажалай дүнгүүдые гаргажа, колхозойнгоо тоосоото-һунгуулиин суглаа хэхэдээ, тэндэ манай колхозой гэшүүд мүнөө хүдэлжэ байһан 25 мориной хүсэтэй локомобиль багадаад байна, тиимэһээ 75 мориной хүсэтэй локомобиль абажа, ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха, электрын гэрэл хоёрдохи бригада, мүн фермэнүүдтэ, полевой стануудта абаашаха, шэнэ клуб бариха гэжэ нэгэн дуугаар тогтооһон байгаа, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Доржиев хөөрэнэ.

Колхознигуудай дурадхалнуудые дэмжэжэ, колхозой правлени тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэрээнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. Колхозой клуб шэнээр барихын тулада модо бэлэдхээд, мүнөө газагаа шэрэжэ асаранхай. Клубай барилгые хабарай тарилгын һүүлээр эхилхэ байна. Хүсэ ехэтэй 75 мориной шэнэ локомобиль абаа. Нэн түрүүн, ужэм һаруул электростанциин барилгые һаяхан эхилээ. Республикын 30 жэлэй ойн һайндэр—майн 30 болотор электростанциин барилга дүүргэгдэжэ, ушөө Ильичын 300 лампочканууд колхознигуудай гэрнүүдтэ оруулагдаха юм. Тиин тус колхоздо 1000 гаран электрын лампочканууд носодог болохо. Тиихэдэ, колхозойнгоо центрһээ холуур байдаг 3 полевой стануудта, 2 малай гүүртэнүүдтэ, арбаад модоной газарта байһан Армаг гэжэ тосхондо ажаһуудаг колхознигуудай гэрнүүдтэ Ильичын лампочканууд носоогдохо юм. Гадна, хонидоо электрын хүсөөр хайшалха, үнеэдээ һааха, талха татаха, таряа сэбэрлэхэ, модо хюрөөдэхэ байна.

Д. Доржиев, манай корреспондент.

…далайсатайгаар ябуулагдажа …һаниинь юун дээрэһээ харагда… гэхэдэ, 1938 онһоо 1952 он хү…эрхи үе соо В. И. Ленинэй, …В. Сталинай зохёолнуудһаа 70 …оо номууд 466 мянган экземпляр …ажтайгаар бурят-монгол хэлэн…рэ хэблэгдээ.

…родой ба дэлхэйн литературын …ссигуудай зохёолнууд бурят…гол хэлэн дээрэ жэл бүри олон …ажтайгаар хэблэгдэн гарадаг…

…иитэ-политическэ литература, …нигүүд, хүдөө ажахын болон бу… тусхай литература ехэ хэмжээ…ээр хэблэгдэдэг байна.

…родой агууехэ классическа ба …етскэ литературын аша түгэс …өөн доро бурят-монголой залуу …ратура амжалтатайгаар хүг…э.

…еспубликын уранзохёолшод хэ…эдэн хүсэд һайн уранзохёол…дые бэшээ. Хоца Намсараевай …рэй толон», Жамсо Тумуновай …ирһоо һэриһэн тала», Чимит …ендамбаевай «Банзарай хү… Доржи» гэдэг романууд ород …н дээрэ оршуулагдаад, рес…лика дотороһоо гадна, ондоо …үүршье һайн мэдэгдэхэ болон… Ч. Цыдендамбаевай «Банзаро…лагбан» гэжэ повесть, Хоца …сараевай бэшэһэн «Үбгэн Гэ… үгэ», Жамсо Тумуновай …ждь тухай поэмэ», Цэдэн Гал…вай «Сталин-Батор», «Баага… домог», «Павел Балтахинов», …анжэлэй поэмэ», Чимит Цыден…баевай «Гвардеец» гэжэ поэмэ… ба бусад зохёолнуудые Бурят…голой уншагшад ехэ һайшаал…аар угтаһан байна.

…луу уранзохёолшодой ургаһан, …эһэн ушар манай литературын …эришэгүйгөөр дэбжэжэ байһан тухай гайхамшаг гэршэ жэшээнүүдэй нэгэн мүн. Бэлигтэй прозаигууд, поэдүүд, драматургнууд ба литературоведүүд: Дамба Жалсараев, Цыден-Жап Жимбиев, Василий Стенькин, Чимит-Рыгзен Намжилов, Михаил Толкач гэгшэд һүүлэй үедэ дэбжэн гараһан байна.

Советскэ Бурят-Монголой залуу литература хэлбэришэгүйгөөр ургажа, амжалтатайгаар хүгжэжэ байһанайнгаа түлөө Ленин—Сталинай партиин жагсаан зоригжуулагша, залан заагша хүтэлбэридэ уялгатай. Советскэ литературын хүсэниинь юуб гэхэдэ, тус литературада арадай интересүүдһээ, гүрэнэй интересүүдһээ ондоо интересүүд байдаггүй гэжэ парти заана. Партиин энэ заабарие үндэһэ болгон, Бурят-Монголой уранзохёолшод арадтаа үнэн сэхээр алба хэнэ, манай агууехэ үе сагта таарахаар уран хурса шэнэ зохёолнуудые бэшэхын тула сог зали түгэсөөр хүдэлмэрилжэ байнад.

Бурят-монгол арад формоороо национальна, удхаараа социалистическэ искусство хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туйлалтануудтай байһандаа омогорхоно.

Партиин болон правительствын үзүүлдэг туһаламжын ашаар, республика доторнаі гурбан театр, филармони байгуулагдаа. Бурят-монгол арад бэлигтэй артистнуудые, дуушадые, хүгжэмшэдые ургуулаа.

Бурят-монгол арадай искусствын туйлалтанууд республикаһаа холууршье мэдэгдэдэг болонхой. Бүри 1940 ондо республикын искусствын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө бэлиг шадабарие Москвада, парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ, столицын олонинтын үмэнэ харуулаа бэлэй. Оперо ба баледэй театрые правительственна дээдэ шагналаар — Ленинэй орденоор, республикын искусствын хүдэлмэрилэгшэдые Советскэ Союзай орденуудаар, медальнуудаар шагнаһан, бэлиг ехэтэй хэдэн артистнуудта хүндэтэ нэрэзэргэ олгоһон юм. Тэрэнь искусствын хэрэгтэ бурят-монгол арадай туйлаһан туйлалтанууд тушаа тон үндэр сэгнэлтэ мүн байгаа.

Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театр республика доторoo, ондоо тээгүүршье хүндэтэй магтаалтай болонхой.

Бурят-Монголой драмын нүүдэл театр хүн зоной дунда культурна ехэ хүдэлмэри ябуулна. Театрын хүдэлмэрилэгшэд-колхозуудаар ба совхозуудаар, таряанажалай бригадануудта, малажалай фермэнүүдтэ ошожо, научно-популярна элидхэлнүүд болон лекцинүүдые уншадаг, хүдөөгэй уранһайханай самодеятельностьдэ туһа хүргэдэг байна.

Улан-Удэ городто 1936 ондо эмхидхэгдэһэн ород драмын театр зоной дунда хүндэтэй болонхой. Энэ театрын бэлигтэй, залуу коллектив театрально-наадалгын шадабари мэргэжэл творческоор шудалжа, улам ургана.

1938 ондо эмхидхэгдэһэн Бурят-Монголой гүрэнэй филармони зоной дунда хүгжэмэй культура нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ зорилгоор ехэ хүдэлмэри ябуулна. Госфилармонидо дуунай ба хатарай ансамбль, арадай инструментнүүдэй оркестр байгуулагдаа. Тэдэнэй репертуартань ородой классическа ба советскэ хүгжэмэй зохёолнууд, арадай дуунууд, бурят-монгол композиторнуудай дуунууд, мүн баһа арадай демократиин оронуудай композиторнуудай зохёолнууд гол һуури эзэлнэ.

Театрнуудай ба филармониин творческо хүдэлмэрилэгшэдэй дунда СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыдынжапов, союзна республикануудай габьяата 7 артистнууд, БМАССР-эй арадай 7 артистнар, БМАССР-эй габьяата 19 артистнууд бии.

Бурят-Монголой ажалшад советскэ засагай үе соо арадай элүүрые хамгаалха хэрэгтэ мүн лэ угаа ехэ амжалта туйлаһан байна. Революциин урда тээхи Бурят-Монголдо медицинскэ туһаламжын үзүүлэгдэдэггүй дээрэһээ нютаг тосхонуудаар элдэб тахал үбшэн, яра шарха дэлгэрэнги байһан юм. Революциин урда тээ хүн зон олоороо үбшэлдэг, үхэдэг, тэрээнһээ шалтагаалан бурят-монгол арад зон хосорон барагдахын туйлда хүрөөд байгаа һэн. Ажалша хүнүүд элдэб үбшэнүүдтэй тэмсэхэ аргагүй байба. Медицинскэ бараг нэгэшье эмхи зургаанай үгы байхада, врачуудай арайхан арба үлүүтэй хүн байхада, ламанар, бөөнэртэ, дом аргашад ба бусад мэхэшэдтэ лэ ажалша бурядуудай аргалуулдаг байхада, ажалшадай элүүрые бэхижүүлхэ тухай, үбшэнүүдтэй тэмсэхэ тухай хэлэхыншье аргагүй байгаа.

Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай үндэһөөр лэ Бурят-Монголой ажалшад медицинскэ туһаламжаар хангагдаха аргатай болоо. Парти, правительствын үзүүлдэг эсэгын ёһоной анхарал оролдолгын ба үдэр бүриин туһаламжын ашаар республикын городууд болон тосхонуудта медицинскэ хэдэн зуун эмхи зургаанууд байгуулагдаад, хэдэ мянган врачууд ба медицинскэ ондоошье хүдэлмэрилэгшэд тэндэ ажаллажа байна.

Медицинскэ кадрнуудые ургуулха ба хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. 1923 онойхитой жэшэбэл, врачуудай тоо 1953 он хүрэтэр 30 дахинһаа үлүүгээр, медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй — 60 дахинһаа үлүүгээр нэмэһэн байха юм. Мүнөө аймаг бүхэн хирургтай, педиатртай, санитарна врачтай болонхой. Терапевтнүүдэй, нюдэнэй врачуудай, венерологуудай, акушернүүд-гинекологуудай тоо мүн лэ олон болоо.

Республикын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд аргалха-профилактическа хүдэлмэрээ шадамараар эмхидхэн, уялгануудаа үнэн ба сэхээр дүүргэнэ. Хүнүүдтэ анхаралтай, оролдосотойгоор хандана, зоной дунда хүндэтэй болоһон байнад. РСФСР-эй габьяата врач, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Т. И. Семёнова, медицинскэ наукануудай кандидат Э. Р. Раднаев, үхинэй врач-педиатр А. М. Дудин, врачууд Ф. Н. Дульбеев, С. С. Бороноев, М. Ф. Корягина ба бусад врачууд республикын ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй, магтаалтай болоо.

Медико-санитарна хүдэлмэри үндэһөөрнь шэнэдхэн һайжаруулхада шухала хэмжээ-ябуулганууд һүүлэй үедэ бэелүүлэгдээ. Аргалха-профилактическа газарнуудые эмхидхэлгээр реформо хэгдэжэ, больницанууд ба поликлиникэнүүд нэгэдхэгдэһэн, тэрэшэлэн санитарна туһаламжын ба элдэб үбшэ хамшагуудтай тэмсэхэ албанай газарнууд шэнээр эмхидхэгдэһэн байха юм. Элүүрые хамгаалха эмхи зургаануудай единэ номенклатура тогтоогдоо. Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд хүн зоной улам ургажа байгаа материальна ба культурна эрилтэнүүдые эгээн ехээр хангаха ябадал болоно.

Ленинско-сталинска национальна политикын, арадуудай тэгшэ эрхын ба хани барисаанай политикын илан мандаһанай ашаар республикын культурын иимэ ехэ ургалта туйлагдаха аргатай болоо.

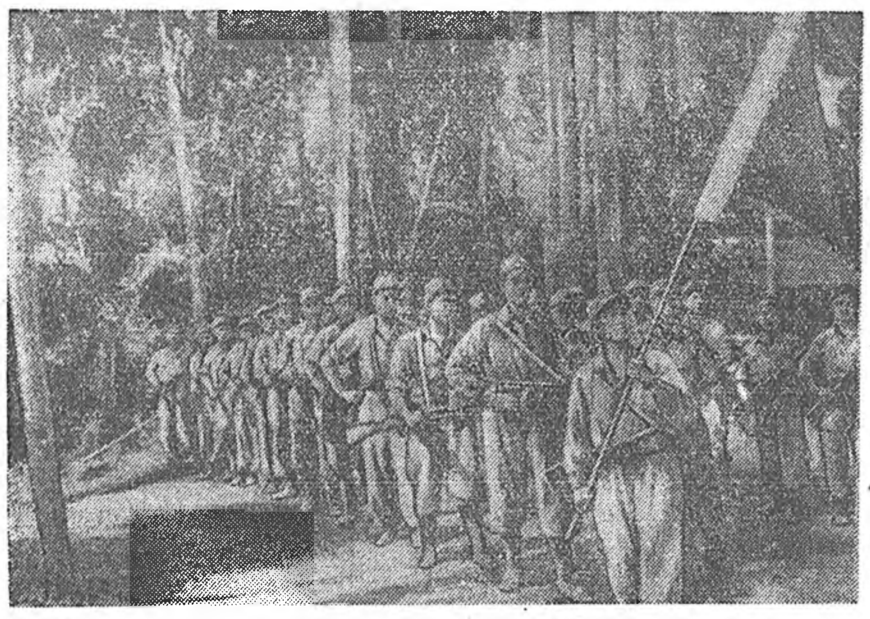
* * *

Республикынгаа оршон байгаа 30 жэл соо культурна байгуулалтын хэрэгтэ Бурят-Монголой туйлаһан амжалтануудынь угаа ехэ юм.

Эдэ амжалтанууднай социализмын экономическа гол хуули ёһоной бэелэлгын эли тодо жэшээ мүн, яаһадаab гэхэдэ, нүхэр Сталинай гайхамшаг сэсэнээр тодорхойлһоной ёһоор, тус хуули ёһоной гол шухала шэнжэнүүд ба эрилтэнүүдынь — бүхы обществын таһалгаряагүй ургажа байха ябадал хангана.

Ород арад сүлөөтэ, зол жаргалта ажабайдалай түлөө хамтын тэмсэлдээ манай ороной бүхы арадуудые толгойлон ябана, социальна ба национальна дарлалтаһаа тэдэнэй сүлөөрэлгэдэ, социализм байгуулха хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Тиимэһээ, Советскэ Союзай бүхы арадууд, тэрэ тоодо бурят-монгол арад, өөрынгөө аха — агууехэ ород арадта үнэн зүрхэнэй хүндэлэлтэйгөөр, халуун баясхалантайгаар хандадаг байна.

Бурят-монгол арад СССР-эй арадуудай ахадүүгэй единэ бүлэ соо, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр, формоороо национальна, удхаараа социалистическэ культурын бүри ехэ хүсэтэй, шэнэ бадаралта тээшэ, республикынгаа экономическа ба культурна шэнэ амжалтануудтээшэ бүхы социалистическэ нацануудтал адляар дабшажа ябана.

Малайн арад эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ дааһан байдалай түлөө англиийска колонизаторнуудта эсэргүү шэн зоригтойгоор тэмсэнэ. Малайн арадай-сүлөөлэлтын армиин сэрэгүүдэй зэргэнүүд бэхижэжэ, тэдэнэй сэрэгэй мэргэжэл ургажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Малайн арадай-сүлөөлэлгын армиин сэрэгэй часть.

Синьхуа агентствын фото.

Эб найрамдалай тала баригшадай конференци

ПЕКИН, майн 21. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Бенгали штадай эб найрамдалай тала баригшадай конференци Калькуттада болобо. Социальна элдэб бүлэгүүдые түлөөлһэн 463 делегадууд, 228 ажаглагшад ба 200 шахуу айлшад штадай элдэб районуудһаа конференцидэ ерэбэ.

Эб найрамдалай Бухэиндийскэ соведэй түрүүлэгшэ, «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангай лауреат д-р Сайфуддин Китчлу конференциин нээгдэхэдэ байлсаба. Нэгэ талаһаа Холбоото Штадуудай ба тэрэнэй союзнигуудай засагаархидай ябуулдаг сэрэгэй бэлэдхэлэй политикын ба нүгөө талаһаа Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын ба арадай демократиин бусад оронуудай мэдүүлгэнүүдэй хоорондоо тон ехэ илгаатай байһые тэрэ зааба.

Эб найрамдалай Бухэиндийскэ соведэй генеральна секретарь Ромеш Чандра конференцидэ хабаадагшадые тэрэшэлэн амаршалба.

Агуухэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталха ба Корейдэ буудалдаа дары зогсоохо эрилтэ табиһан резолюцинууд, мүн Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнүүдые американецуудай удааруулгада эсэргүү протестын резолюцинууд конференци дээрэ абтаа.

Бүхы оронуудһаа гадаадын сэрэгүүдые гаргаха, бүхы оронуудтай худалдаа наймаа хизаарлалтагүйгөөр хүгжөөхэ гэһэн эрилтэнүүд конференци дээрэ абтаһан бусад резолюцинууд соо хэлэгдэнэ. Конференцидэ хабаадагшад колониальна оронуудта ябуулагдадаг терророй империалистическэ политикада эсэргүү протест мэдүүлһэн ба бүхы оронуудай хоорондо культурна харилсаа тогтоохо тушаа Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй дурадхалые һайшааһан байна.

Конференциин һүүлээр митинг боложо, тэрээн дээрэ 100 мянга шахуу хүн байлсаба.

Эб найрамдалай Пактын түлөө!

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). Эб найрамдал хамгаалха арадуудай Конгрессэй шиидхэбэринүүдые дэмжэхэ хүдэлөөнэй үргэн далайса тухай гэршэлһэн мэдээсэлнүүдые «Юманите» газетэ толилжо үргэлжэлһөөр.

Коммунистнуудтай хамта социалистнуудай, радикалнуудай, МРП гэжэ католическа партиин гэшүүдэй, «дулдыдангибэшэ нюурнуудай» ба РПФ гэжэ деголлевско партиин гэшүүдэй оролсодог составтай Эн департаментын генеральна совет гурбан резолюци нэгэн һаналаар абаба. Агуухэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталха зорилгоор хэлсээ хэхэ тушаа эб найрамдал хамгаалха арадуудай Конгрессэй комиссиин бэшэгые зүбшөөһэн харюу французска правительствын үгэхые генеральна совет нэгэдэхи резолюци соогоо эринэ. Германска проблемые эбэй ёһоор шиидхэхэ, Корейдэ ба Индо-Хитадта дайнуудые дары зогсоохо шухала байһан тухай бусад резолюцинууд сооноь хэлэгдэнэ.

Пти-Кевий городой (Доодо Сена департамент) 800 гаран хүнүүд эб найрамдал хамгаалха арадуудай Конгрессэй хандалгада зүбшөөһэн харюу үгэхэ гэһэн эрилтэтэйгээр Франциин министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэдэ эб найрамдал хамгаалха нютагай соведэй эльгээһэн бэшэгые һайшааба.

Франциин эб найрамдалай национальна соведэй президиумые һунгалга

ПАРИЖ, майн 19. (ТАСС). «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Ив Фаржын наһа бараһантай дашарамдуулан, Франциин эб найрамдалай национальна соведэй майн 16—17-ной заседани дээрэ соведэй шэнэ хүтэлбэри һунгагдаба. Соведэй президиумдэ Гюстав Моно, г-жа Ив Фарж, национальна суглаанай депутат Пьер Кот, ВКТ-гэй генеральна секретарь Ален ле Леап, национальна суглаанай депутадууд Эммануэль д'Астье де ла Вижери, Лоран Казанова ба католическа ажал-ябуулагша Пьер Пармантье гэгшэд һунгагдаба.

Румынида ород хэлэ шудална

БУХАРЕСТ, майн 21. (ТАСС). Румыниин ажалшад ород хэлэ ехээр һонирхон шудална. 1952—53 онуудай һуралсалай жэлдэ Клужска областьдо ород хэлэ шудалха 905 курса, Крайовско областьдо — 720, Сталинска областьдо — 538 курса гэхэ мэтээр эмхидхэгдээ. Һуралсалай энэ жэлдэ орон дотор бүхы дээрээ ород хэлэнэй 10 мянга шахуу курса хүдэлмэрилнэ, тэдээндэ 170 мянган хүн һуралсана. Олохон һурагшад ород хэлэн дээрэ газетэнүүд, брошюранууд ба номуудые уншана. Майн 15-һаа июлиин 15 хүрэтэр курсануудта дүн гаргалгын занятинууд боложо байна.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн Конгрессэй урда тээ

ВЕНА, майн 21. (ТАСС). Элдэб партинуудай ба организацинуудай гэшүүдэй хабаадалгатайгаар эхэнэрнүүдэй олон суглаанууд эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэлэй хэгдэжэ байхада Линце, Граца, Инсбрук, Филлах, Баден, Санкт-Пельтен, Корнейбург ба Австриин бусад городуудта һая болобо.

Эдэ суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүд майн 31-дэ эхэнэрнүүдэй бүхэавстрийска зүблөө Венэдэ зарлалгые һайшааба. Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто ошохо делегаци энэ зүблөөн дээрэ һунгагдаха ба конгресс дээрэ тэрэнэй табиха программа зохёогдохо байна.

Эдэ суглаанууд дээрэ резолюцинууд абтаа. Эхэнэрнүүдэй түлөө, залуушуулай эрхэ хамгаалхын түлөө, экономическа байдалые һайжаруулхын ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ нэгэдэлээ шангадхаха шухала байһан ябадал тус резолюцинууд соо тэмдэглэгдэнэ.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 21. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани майн 21-дэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Үнгэрһэн үдэр фронтнууд дээрэ ямаршье хубилалтанууд болоогүй.

Үсэгэлдэр һүни «В—29» гэжэ американска бомбардировщигууд урда Пхенан провинциин Тэдон уездын амгалан һуурин газарнуудта добтолжо, 600 гаран бомбо хаяа. Олон таряашад алагдаһан, олон гэр ба землянканууд һандаргагдаһан байна.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай нэгэ самолёт унагаагаа.

Республикын соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилһэн комиссида

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, республикын соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин заседани үсэгэлдэр болобо. Заседани дээрэ резолюци абтаа. Тэрээн соогоо, республикын совет болбол «агуухэ гүрэнүүдэй эгээн дээдэ түлөөлэгшэдэй зүблөөе шадаал һаа түргөөр зарлаха гэһэн дура хүсэл тухайгаа» мэдүүлхэ, мүн «иимэ зүблөө зарлалгые бэлэдхэхын ба хүнгэдхэхын тула шухала алхамуудые хэхэ» гэжэ французска правительствые уряална.

Франциин ажалшадай тэмсэлэй нэгэдэл

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). Ажалай Бүгэдэниитын конфедерациин бюрогой коммюнике «Юманите» газетэдэ толилогдоо. Франци дахи забастовкын хүдэлөөнэй хүгжэлтэ тэрээн сооноь тэмдэглэгдэнэ.

Энэ хүдэлөөнэй онсо шэнжэнь юуб гэхэдэ, жинрэй ажалшадай ба ВКТ-дэ, ФКХТ-дэ (Франциин христианска ажалшадай конфедераци), «Форс-Увриертэ» ородог нютагай профсоюзна организацинуудай хоорондо тэмсэлэй нэгэдэл бэхижүүлхэ ябадал болоно гэжэ ВКТ-гэй бюро тэмдэглэнэ.

ВКТ-гэй бюро хадаа ажабайдалай ба ажалай условинуудые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ улам нигтаар жагсахыень Франциин ажалшадые уряална.

Французска сүүдэй засагаархид дура зоргоороо аашална

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, сүүдэй мүрдэгшэ Мишель ажалай Бүгэдэниитын конфедерациин генеральна секретарь Ле Леапһаа дүрбэн үдэрэй турша дотор асуулта абажа, үсэгэлдэр дүүргэбэ. Ле Леап мүрдэгшэдэ мэдүүлгэ хэбэ. «Гүрэнэй гадаадын аюулгүй байдалда добтолбо» гэжэ тэрэниие ба прогрессивнэ организацинуудай бусад хүтэлбэрилэгшэдые гэмнэһэн ябадалай үндэһэгүй байһые мэдүүлгэ соогоо дахин элирүүлбэ.

Үсэгэлдэр Андрэ Стильһээ асуулта абаа, тэрэнь майн 22 хүрэтэр үргэлжэлхэ байна гэжэ «Юманите» мэдээсэнэ.

Англида эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн

ЛОНДОН, майн 21. (ТАСС). «Эб найрамдалай тала баригша христианинуудай бүлэг» гэжэ шэнэ организаци Англида байгуулагдаа. Тэрэнэй түрүүлэгшэнь — англиканска сүмын священник Мерсер Вильсон, секретаринь — Венэдэ болоһон эб найрамдал хамгаалха Конгрессто хабаадаһан, Кентербериин мэр байһан Катерина Уильямсон, мүнгэ баригшань—прогрессивнэ олониитын элитэ ажал-ябуулагша Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй гэшүүн Джесси Стрит гэгшэд болобо.

Тус организаци хадаа мүнөө хэгдэжэ байгаа дайнуудые зогсоохо, дэлхэйн шэнэ дай тухиралгые болюулха, арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ аргануудай тооһоо дайе зайлуулха зорилгонуудые табина.

Германска милитаристнууд аашална

ВЕНА, майн 20. (ТАСС). «Дер Абенд» газетэ Мюнхэнһээ абтаһан мэдээсэл толилбо. Гитлеровскэ армиин горно-буудалгын частьнуудай урдын солдадууд ба офицернүүдэй уулзалга үнгэрһэн неделиин эсэстэ тэндэ болоо гэжэ мэдээсэл сооноь заагдана. 15 мянга гаран хүн Баруун Германиһаа ба Австриһаа ерэжэ уулзалгада хабаадаа. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Грецидэ ба Советскэ Союзда хэһэн гэмтэ хэрэгүүдэй түлөө «сэрэгэй гэмтэдэй дивизиин» нэрэ абаһан гитлеровскэ армиин нэгэдэхи горно-буудалгын дивизиие командалагша байһан урдын генерал Рудольф Конрад үгэ хэлэбэ гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Урдын генералнууд Фейерштейн, Шаллер-Калиди ба бусад энэ слёдто тэрэшэлэн хабаадаа.

«Дер Абенд» газетэ хадаа милитаристска энэ демонстрацида австрийска гражданинуудай хабаадаһан тухай асуудалые мүрдэхыень австрийска правительствоһаа, тусгаарлабал дотоодын хэрэгүүдэй министерствоһээ эринэ.

Японидо бэеэ хоролон алагшадай тоо ургана

ШАНХАЙ, майн 20. (ТАСС). Японидо бэеэ хоролон алагшадай тоо ургана гэжэ Токиоһоо абтаһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Японско полициин мэдээнүүдэй ёһоор, 1951—1952 онуудта бэеэ хоролон алаха гэһэн 41504 һэдэлгэнүүд тус орон дотор бүридхэгдээ. Тэдэнэй 32992 ушарта хүнүүд үхэбэ.

Бэеэ хоролон алалгын гол шалтагааниинь ажабайдалай условинуудай муу байһан ябадал болоно. Дайнай үедэ эрэ нүхэрөө гээһэн эхэнүүд ядуу байдалда тэсэхэ аргагүй байхадаа, өөһэдыгөө, үхибүүдээ алана. Энэ хадаа бэеэ хоролон алалгын эгээн ехэ процент болоно. 1951—1952 онуудта бэеэ хоролон алагшад гол түлэб 20-һоо 30 хүрэтэр наһанай хүнүүд байна. Һургуулиин ахалагша наһанай үхибүүдэй дундаһаа бэеэ хоролон алагшадай тоо 1952 ондо нилээд олошорбо.

Грецидэ үлэсхэлэн болоно

АФИНЫ, майн 20. (ТАСС). «Авги» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

Кавалда 6 һарын турша дотор үргэлжэлһэн хүдэлмэригүйдэлгын шалтагаанаар хүндэ байдал тохёолдобо. Хүн зониинь ехээр зобоно. Тамхи үйлэдбэрилэгшэ хүдэлмэришэдэй олон бүлэнэр өөрынгөө гэрнүүд соо үлэсэжэ үхэхэеэ хүлеэжэ байна. Үлэсхэлэн хүнүүд хилээмэ бариха газарнуудта орожо, хилээмэ буляан абана. Үлэсхэлэнһөө боложо хабдаха ушарнууд үзэгдэнэ. Иимэ байдал эзэмдэлгын үедэ байһан юм. Хүдэлмэришэдэй олон мянгаад бүлэнэр хилээмэгүй һууна.

Хүдэлмэришэд өөһэдынгөө байдал тухай ажалай министр Гонисто мэдүүлбэ. Засагаархид олон хүдэлмэришэдые арестовалжа, тэдэнэй хандалгада харюусаа. Үсэгэлдэр Кавалда арестнууд дахин хэгдэбэ.

Кенидэ баалалтаар ажал хэгдэдэг болоо

ЛОНДОН, майн 21. (ТАСС). Найробиһаа (Кени) Рейтер агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Кениин засагаархид негрнүүдые баалалтаар ажал хэлгэдэг болохо тухай захиралта гаргаба. Баалалтын хүдэлмэринүүд окружной комиссарнуудай шиидхэбэреэр 90 үдэр хүрэтэр болзортойгоор тогтоогдохо байна. Баалалтын хүдэлмэриһөө зайсаһан негр бүхэн 25 фунт стерлинг хүрэтэр яла түлэхэ гү, али 6 һара хүрэтэр түрмэдэ хаагдахаар сүүдлэгдэхэ байна.

Алжирта полициинхид дура зоргоороо ошоно

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор майн 19-дэ Оранда (Алжир) «территориин аюулгүй байдалые хамгаалга» гэдэгэй органууд ба полици алжирска демократическа залуушуулай союзай гэшүүдые ба хүтэлбэрилэгшэдые нэгжэбэ. Парижска сэрэгэй прокуратурын дэргэдэхи мүрдэгшэ Мишель гэгшын заабаряар энэ нэгжэлтэ хэгдэһэн байна.

С П О Р Т

Велосипедистнүүдэй мүрысөөн

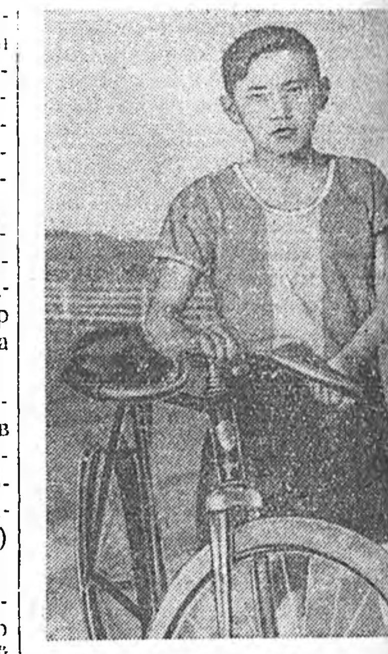
Һаяхан Улан-Удэдэ зунай спортивна сезоной нээлгын приз абахын түлөө велосипедистнүүдэй мүрысөөн болобо. Энэ мүрысөөндэ городой һайндуранай спортивна обществонуудай 21 спортсменүүд 15, 25 ба 50 километртэ урилдаба.

15 километрын урилдаанда «Локомотив» обществын эдир велосипедист Борис Банзаракцаев урилдшалан фиништэ ерэбэ. Энэ нүхэр 15 километрые 30 минута 15 секунда соо гаталһан байна.

Эдиршүүлэй дундаһаа 25 километрын урилдаанда Г. Артомонов («Локомотив») һайн амжалта туйлаа. Мүн энэ дистанцида эхэнэрнүүдэй дундаһаа республикын чемпионка Л. Гармаева («Урожай») түрүү һуури эзэлээ.

50 километртэ болоһон эрэшүүлэй мүрысөөн ехэ һонирхолтойгоор үнгэрбэ. Үсэд шанга тулалдаанай удаа Г. Жарников («Локомотив») энэ дистанциие 1 час 23 минута 15 секунда соо гаталан түрүүлбэ.

Мүрысөөндэ илагшад Г. Артомонов Г. Жарников хоёр спортивна 2 разрядай нормо дүүргэжэ, физкультура ба спортын Горо[д] комитедэй грамотада хүртэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Велосипедээр 15 [ки]лометр урилдаанда эдиршүүлэй ду[нда]һаа түрүү һуури эзэлһэн Борис [Бан]заракцаев («Локомотив») байна.

В. Шмтик[ов]

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагда[ба]

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй бүлэг эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Сэлэнгын аймагай Сэлэнгэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Е. И. Поспелова, Кабанскын аймагай Береговая тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Т Я. Дорхова, Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн П. Д. Леонтьева, Курумканай аймагай Түнгээн тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Д. Ц. Очирова, мүн тус аймагай МТС-эй хүдэлмэришэн М. А. Кальсина, Зүүн-Сибириин түмэр замай Татаурово станциин дэргэдэхи посёлогой гэрэй эзэн эхэнэр Е. Г. Бобрюк, Прибайкальска аймагай Горячинск тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр П. П. Быкова, мүн энэ аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. М. Радионова гэгшэд 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэһэн ба мүүжүүлһэн 13 эхэнүүд «Эхын [ал]дар» гэжэ 2-дохи шатын орде[ноор] шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Зак[аменай] аймагай Маленковой нэрэ[мжэ]тэ колхозой гэшүүн Б. Б. Ба[...] нова, Хэжэнгын аймагай Ста[линай] нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн [...] жинима Базарова, Кударын [айма]гай XIX партсъездын нэрэм[жэтэ] колхозой гэшүүн А. К. Шангин[а] бусад бии.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хү[мүү]жүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын ал[дар]» гэжэ 3-дахи шатын орденоор [...] хүн шагнагдаба. Тэдэнэй д[унда] Заиграйн аймагай Новая-Брянь [тос]хоной гэрэй эзэн эхэнэр А. Ф. [...] даева, Хэжэнгын аймагай Эн[гэр]сын нэрэмжэтэ колхозой гэ[шүүн] Ц. Э. Эрдынеева, Курумканай [ай]магай Молотовой нэрэмжэтэ ко[лхо]зой гэшүүн Д. П. Эрхитуева, [Бар]гажанай аймагай Ленинэй нэрэ[мжэ]тэ колхозой гэшүүн Б-Ц. Э. [...]рова ба бусад бии.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи [ша]тын медаляар 65 эхэнүүд, «[Эхын] медаль» гэжэ 2-дохи шатын [меда]ляар 113 хүн шагнагдаһан ба[йна].

Аймагай центр болбосон түхэлтэй болгогдо[но]

ЗЭДЭ. Аймагайнгаа центр—Петропавловка тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд ба албахаагшад хододоо оролдожо байдаг. Тэдэнэр мүнөө сад бии болгожо, тэндээ элдэб янзын 800 шахуу мододые тариба. Уляангир, шара акаци гэхэ мэтын мододые Сэлэнгын аймагһаа асаржа тарилсаа. Тэндэхи ургамалнуудые уһалжа байхын тула сад соогуур уһанай урдаха боо татагдаа. Аймагай эмхи зу[ргаан] бүхэнэй дэргэдэ шэмэглэлэй [...] һуулгагдажа байна.

Мүн аймагай эдэбхитэдэй х[үсөөр] стадион баригдажа захалаа. [Энэ] стадион дээрэ республикын [...] баярай һайндэр болохоор хара[гда]дана. Гадна, һаяар бани, гост[ини]ца ба 2 квартиратай гэрнүүд [ба]ригдажа эхилхэ юм.

С. Цыден[...]

Һайндэртэ бэлэдхэнэ

Бурят-Монголой республикын гушан жэлэй ойн баярта Заганай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (Мухаршэбэр) ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Колхозой уранһайханай самодеятельностиин коллектив концертнэ ехэхэн программа зохёогоод, тэрээндээ бэлэдхэжэ эхилэнхэй.

Концертынь программада олон дуунууд, уран гоёор уншалга, хатар, акробатическа номернууд гэхэ мэтэ оролсоно. Колхозой пр[авле]ниин түрүүлэгшэ нүхэр Ф[...] «Сталин тухай бодол» гэһэн [...] уншаха байна.

Гадна, колхозно эстафетэдэ [гүй]гөөшэ, хатарша моридые, мото[цикл] ба велосипедээр ябагшадые [...]гаар урилдагшадые табиха юм. [Шэмэг]лэшэлэн гоё тэргэнүүдтэ хоёр-[хоёр,] гурба-гурбан паар морид зэрг[элүүл]дэн бэлэдхэжэ байна.

Н. Цыбе[...]

Зунай худалдаа наймаанда бэлэдхэл

Зунай үедэ городой ажалшадые худалдаа наймаанай талаар һайнаар хангахын түлөө городой худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд һэрюун унда ба элдэб хэрэгсэл наймаалха 200 үлүүтэй майхан ба киоскнуудые эмхидхэхэ байна.

Рознично худалдаа найма[анай] сетиин ехэнхи хубинь хүдэл[мэри]шэнэй посёлогуудаар, ажалш[адай] зундаа сэнгэхэ газарнуудаар х[үдэл]мэрилхэ юм.

И. Гроссм[ан]

АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ УЛАН-УДЫН ГОРОДСКО[Й] СОВЕДЭЙ ХОЁРДОХИ СЕССИ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Ажалшадай депутадуудай городской Соведэй (IV зарлалай) хоёрдохи сесси 1953 оной майн 25-най понедельнигтэ, үдэшын 7 часта, ород драмын театрын байшан соо (Ленинэй үйлсэ, 46) зарлагдахань гэжэ ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет городской [Со]ведэй депутадуудай мэдээндэ [дуул]гэнэ.

Ажалшадай депутаду[удай] Улан-Удын городской [Сове]дэй гүйсэдхэхэ комитет.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПО[В]

Мүнөөдэр кино[театрнуудта]

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта— **«Адмирал Ушанов»** (12, 14, 16, 18, 20 ба 22 часуудта).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта— **«Зоя»** (11 ч. 30 м.), **«Весна в Москве»** (14, 16 ба 22 часуудта), **«Путешествие [...] опасным»** (18, 23 ч. 40 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23, Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов— 6-84, культуры и быта, промышленности— 4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00541. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.